

НАРЕДБА № 20 ОТ 1 НОЕМВРИ 2012 Г. ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ОПИТНИТЕ ЖИВОТНИ И ИЗИСКВАНИЯТА КЪМ ОБЕКТИТЕ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕТО, ОТГЛЕЖДАНЕТО И/ИЛИ ДОСТАВКАТА ИМ

В сила от 01.01.2013 г.

Издадена от министъра на земеделието и храните

Обн. ДВ. бр.87 от 9 Ноември 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.86 от 17 Октомври 2014г., изм. ДВ. бр.9 от 2 Февруари 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.9 от 30 Януари 2024г.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. В тази наредба се определят:

1. минималните изисквания за защита и хуманно отношение при отглеждане и използване на опитни животни, и по-специално изискванията за:

а) заместване и намаляване на използването на животни в опити и облекчаване на болката и страданието при развъждането, настаняването, грижите за и използване на животните в опити;

б) произхода, развъждането, маркирането, настаняването, грижите за опитните животни и умъртвяването им;

в) дейността на развъдчиците, доставчиците и ползвателите на опитни животни;

г) оценката и разрешаването на проекти, свързани с използването на животни в опити;

2. изискванията към обектите, в които се провеждат опити с животни;

3. изискванията към обектите за отглеждане и/или доставка на опитни животни;

4. задълженията на контролните органи.

Чл. 2. (1) Наредбата се прилага за следните животни:

1. живи гръбначни животни, включително:

а) самостоятелно хранещи се ларвни форми;

б) фетуси на бозайници след последната трета фаза от тяхното нормално развитие;

2. живи главоноги.

(2) Наредбата се прилага по отношение на опитни животни, които са на по-ранен етап на развитие от посочения в ал. 1, т. 1, ако животното бъде оставено живо след този етап на развитие и вследствие на осъществяваните опити е вероятно то да претърпи болка, страдание, дистрес или трайно увреждане, след като достигне този етап на развитие.

(3) Наредбата се прилага в случаите, когато:

а) животни се използват в опити или са предназначени за използване в опити;

б) животни са развъждани специално, за да могат органи или тъкани от тях да се използват за научни цели.

(4) Тази наредба се прилага до момента, в който посочените в ал. 1 животни бъдат умъртвени, върнати в подходящо местообитание или обект за отглеждане на животни, без да се използват повече за опити.

(5) Премахването на болката, страданието, дистреса или трайното увреждане чрез

успешно използване на анестезия, аналгезия или на други методи не поставя използването на животни при опити извън обхвата на наредбата.

Чл. 3. Наредбата не се прилага спрямо:

- а) селскостопански практики с неекспериментални цели;
- б) неекспериментални клинични ветеринарни манипулации, прилагани за профилактика и лечение на животните;
- в) контролните изпитвания, които извършва Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ) при контрола на ветеринарномедицинските продукти;
- г) практики, прилагани за признати животновъдни цели;
- д) манипулации по идентификация на животните;
- е) практики, които няма вероятност да причинят болка, страдание, дистрес или трайно увреждане, равностойни на тези или по-големи от тези, които би причинил убождането с игла в съответствие с добрата ветеринарна практика.

Чл. 4. Опитите с животни могат да се осъществяват единствено за следните цели:

1. фундаментални научни изследвания;
2. транслационни или приложни изследвания с някоя от следните цели:
 - а) предотвратяване, профилактика, диагностициране или лечение на заболявания, влошаване на здравето или други аномалии или тяхното въздействие върху хората, животните или растенията;
 - б) оценяване, проучване, регулиране или промяна на физиологичните функции при хора, животни или растения;
 - в) хуманно отношение към животните и подобряване на жизнената среда за животните, отглеждани за селскостопански цели;
3. за всяка от целите в т. 2 при разработването, производството или изпитването на качеството, ефективността и безопасността на лекарства, храни и фуражи и други вещества или продукти;
4. защита на природната среда с оглед опазване здравето на хората или животните и тяхното благосъстояние;
5. изследвания, насочени към опазване на биологичните видове животни;
6. за обучение с цел придобиване, поддържане или подобряване на професионалните умения в средните специални училища, колежите и висшите учебни заведения;
7. съдебномедицински изследвания.

Раздел II.

Оценка и разрешаване на проекти, свързани с използването на животни в опити

Чл. 5. (1) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Проектите за извършване на опити с животни се осъществяват само в обектите, посочени в чл. 153, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност, след издаване на разрешение от изпълнителния директор на Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ) съгласно чл. 155 от Закона за ветеринарномедицинската дейност на базата на етична оценка и положително становище от Комисията по етика към животните по чл. 154 от Закона за ветеринарномедицинската дейност.

(2) За получаване на разрешение по ал. 1 лицата по чл. 155, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност и/или лицата, отговарящи за проекта, подават до

изпълнителния директор на БАБХ заявление по образец съгласно приложение № 1.

(3) Когато проектите включват само опити, класифицирани като "леки", "средни" или такива "с необратим край", чието провеждане се изисква от законодателство или животните се използват за производствени или диагностични цели по утвърдени методи, към заявлението не се прилага нетехническо обобщение на проекта - документа по т. 9 от образеца.

(4) Ползвателят на опитни животни може да провежда опитите извън обектите по ал. 1 след представяне на научна обосновка и получаване на разрешение по чл. 153, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност, в което това изрично е описано.

Чл. 6. (1) Комисията по етика към животните по чл. 154 от Закона за ветеринарномедицинската дейност извършва:

1. (доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) подробна оценка на проекти по подадени заявления;

2. ретроспективна оценка на проекти;

3. съветва контролните органи и отговорниците/екипите по хуманно отношение към животните по чл. 33, т. 4 по въпроси, свързани с придобиването, развъждането, настаняването, полагането на грижи и използването на животни при опити, и осигурява обмен на най-добрите практики;

4. обменя информация с другите държави членки и структурите на Европейския съюз относно:

а) действието на отговорниците/екипите по хуманно отношение към животните;

б) оценката на проектите;

в) най-добрите практики;

г) програми за обмен на органи и тъкани от умъртвени животни.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Комисията по етика към животните се състои от тринадесет членове и се сформира със заповед на изпълнителния директор на БАБХ, която се публикува на [интернет страницата](#) на агенцията. В състава ѝ се включват:

1. ветеринарен лекар, представител на БАБХ;

2. (изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) ветеринарен лекар, представител на Центъра за оценка на риска по хранителната верига;

3. двама ветеринарни лекари, представители на факултетите по ветеринарна медицина;

4. лекар с придобита специалност "Токсикология", представител на Министерството на здравеопазването;

5. научен работник, представител на Българската академия на науките (БАН);

6. представител на Министерството на околната среда и водите;

7. представител на Биологическия факултет към Софийския университет;

8. лекар, представител на Медицинския университет в София;

9. представител на неправителствените организации за защита на животните с професионална квалификация в една от следните области: биология, ветеринарна медицина, медицина, екология, токсикология, зооинженерно образование или висше образование в областта на биологичното разнообразие, опазване на природната среда или опазване на околната среда (с изучаване на биологичното разнообразие) или средно специално ветеринарномедицинско образование, чиято кандидатура е подкрепена от най-много неправителствени организации, регистрирани като юридически лица с нестопанска цел;

10. юрист, представител на Министерството на земеделието и храните или на Българската агенция по безопасност на храните;

11. ветеринарен лекар, представител на Министерството на земеделието и храните.

12. специалист по поведение на животните.

Чл. 7. (1) Комисията по етика към животните извършва оценка на проектите по подадените заявления, като взема предвид дали:

1. проектът е обоснован от научна и/или образователна гледна точка или се изисква по закон;

2. целите на проекта оправдават използването на животни;

3. (доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) проектът е разработен така, че опитите с животни да се провеждат по възможно най-хуманен и благоприятен за околната среда начин съгласно изискванията на тази наредба.

(2) Оценката на проекта по ал. 1 се състои от следните елементи:

1. оценка на целите на проекта, прогнозираните научни ползи или образователна стойност;

2. оценка на степента на съобразеност на проекта с принципите за заместване и намаляване използването на животни в опити и облекчаване на болката и страданието при развъждането, настаняването, грижите за и използване на животните в опити;

3. оценка и определяне на класификацията на тежестта на опитите;

4. анализ на нанасяните от проекта вреди и ползите от него, за да се прецени дали вредите за животните, изразяващи се в страдание, болка и дистрес, са обосновани от гледна точка на очакваните резултати, като се вземат предвид етичните съображения, и могат в крайна сметка да бъдат от полза за хората, животните или околната среда;

5. оценка на съответствие с изискванията на тази наредба по отношение на:

а) методи на умъртвяване на животните;

б) използване на застрашени видове животни и животни, уловени в дивата природа;

в) животни, развъждани, за да бъдат използвани в опити;

г) безстопанствени и подивели животни от домашните видове;

д) извършването на самите опити;

е) анестезия и аналгезия;

ж) повторно използване на животните в опити;

з) настаняване и грижи за опитните животни;

6. определяне на това, дали и кога проектът следва да бъде оценен ретроспективно.

(3) Комисията по етика към животните взема предвид експертните знания, по-специално в следните области:

1. области на научно приложение, за които ще се използват животните, включително прилагането на принципите на заместването, намаляването и облекчаването;

2. проектиране на опити, включително статистика, когато е подходящо;

3. ветеринарната практика в областта на науката за лабораторни животни или ветеринарната практика в областта на дивите животни, когато е подходящо;

4. животновъдството и грижите за животните по отношение на видовете, които се предвижда да се използват.

(4) Процесът на оценка на проекта трябва да бъде прозрачен, като се запазват интелектуалната собственост и поверителността на информацията.

(5) Оценката на проекта се прави по обективен начин с оглед спазването на изискванията на тази наредба и може да включва становищата на независими страни и експерти.

(6) В БАБХ се съхранява цялото досие за всеки проект, включително разрешението на проекта и становището на Комисията по етика към животните, най-малко три години от датата на изтичане на срока на разрешението на проекта.

(7) Досието за проект, който подлежи на ретроспективна оценка, се съхранява до

завършването на ретроспективната оценка.

Чл. 8. (1) Комисията по етика към животните извършва ретроспективна оценка на:

1. проекти, съдържащи опити, класифицирани като "тежки", включително опитите по чл. 44, ал. 1;

2. проектите, за които Комисията по етика към животните е определила дали следва да бъдат оценени ретроспективно съгласно чл. 7, ал. 2, т. 6.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Комисията по етика към животните не извършва ретроспективна оценка, когато проектите включват само опити, които са класифицирани като "леки" или такива "с необратим край".

(3) Комисията по етика към животните извършва ретроспективна оценка въз основа на представената от ползвателя необходима документация, като оценява:

1. дали са постигнати целите на проекта;

2. дали е нанесена вреда на животните, включително броя и видовете използвани животни и тежестта на опитите;

3. елементи, които могат да допринесат за по-нататъшното прилагане на принципите за заместване, намаляване и облекчаване.

(4) Комисията по етика към животните посочва в становището до изпълнителния директор на БАБХ необходимостта от извършване на ретроспективна оценка, необходимите документи и сроковете, в които трябва да бъдат представени от лицето по чл. 155, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност.

(5) Лицето по чл. 155, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност предоставя необходимите документи в определените срокове за извършване на ретроспективна оценка, посочени в разрешението по чл. 155 ал. 6 от Закона за ветеринарномедицинската дейност, в съответствие със становището на Комисията по етика към животните.

Чл. 9. (1) В разрешението по чл. 155, ал. 6 от Закона за ветеринарномедицинската дейност се вписват:

1. ползвателят, който осъществява проекта;

2. лицата, които отговарят за общото изпълнение на проекта и за неговото съответствие с разрешението на проекта;

3. обектите, в които ще се осъществява проектът;

4. всякакви специфични условия след осъществяване на оценката на проекта, включително дали и кога проектът ще бъде оценен ретроспективно.

(2) Едно разрешение може да се издаде за повтарящи се проекти, осъществявани от един и същ ползвател, когато провеждането на тези проекти се изисква от законодателство или когато при тези проекти се използват животни за производствени или диагностични цели по утвърдени методи.

Чл. 10. (1) Лицата по чл. 5, ал. 2 съхраняват цялата съответна документация, включително разрешението на проекта, най-малко три години от датата на изтичане на срока на разрешението на проекта и я предоставят на компетентния орган при проверка.

(2) Документацията за проект, който подлежи на ретроспективна оценка, се съхранява до завършването на ретроспективната оценка.

Раздел III.

Общи изисквания при използване на опитни животни

Чл. 11. (1) Всички опити с животни, развъждането, настаняването за отглеждане и грижите за тях се провеждат по начин, който намалява до минимум причиняването на дистрес, ненужна болка, страдание и трайно увреждане на животните.

(2) При провеждане на опити изборът на вида животни се преценява с оглед на спецификата на вида и целта на изследването. Прилагат се методи, използващи минимален брой животни с ниска степен на неврофизиологична чувствителност, и опити, които не водят или в по-слаба степен предизвикват болка, страдание, дистрес или трайно увреждане и които е най-вероятно да доведат до задоволителни резултати.

(3) При провеждане на опити смъртта на животното като краен етап на опита се избягва, доколкото е възможно, и се замества със съвременен и хуманно приключване на опита. В случай че смъртта е неизбежна като краен етап, опитът се замисля така, че:

1. да води до смърт на колкото е възможно по-малко животни, както и
2. да сведе до възможния минимум продължителността и интензитета на страдание на животното и доколкото е възможно, да гарантира безболезнена смърт.

Чл. 12. (1) Опити с животни не се осъществяват, ако в законодателството на Европейския съюз е признат друг метод или стратегия на изпитване за постигане на търсения резултат, при който не се използват живи животни.

(2) В случаите по ал. 1 на лицето, подало заявление за разрешение по чл. 155, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност, не се издава разрешение да използва животни в опити.

(3) В определени случаи, когато е необходимо да се осъществят допълнителни опити по отношение на публикуваните в научната литература резултати по ал. 1 с цел защита на общественото здраве, безопасността на околната среда, изпълнителният директор на БАБХ може да издаде разрешение за извършването на опитите с животни след положително становище на Комисията по етика към животните.

Чл. 13. Опити с животни се извършват само в рамките на проект.

Чл. 14. Не се разрешава провеждането на опити:

1. ако резултатът може да бъде постигнат с методи, при които не се използват животни;
2. за учебни цели, при които се причинява смърт на животните; в учебните заведения опити с животни се заменят с други методи за онагледяване на учебния материал във всички случаи, в които не се цели усвояването на конкретни практически умения от страна на обучаващите се;
3. с подивели питомни видове животни;
4. (доп. - ДВ, бр. 86 от 2014 г., в сила от 17.10.2014 г.) с животни, посочени в чл. 21 и чл. 22, ал. 2 от Закона за защита на животните, включително в зоологически градини и спасителни центрове;
5. с животни, уловени в дивата природа;
6. (изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) с животни, включени в приложение А към чл. 3 от Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета от 9 декември 1996 г. относно защитата на

видовете от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях;

7. със застрашените животински видове, включени в Червената книга на Република България.

Чл. 15. (1) (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2014 г., в сила от 17.10.2014 г.) За опити и други научни изследвания се използват животни, развъдени специално в контролирани условия или набавени от самовъзпроизвеждащи се колонии.

(2) Когато за опитни и други научни изследвания се използват животни от видовете, посочени в приложение № 2, те трябва да са специално отглеждани за тази цел в обекта, в който се провеждат опити с животни, или в обектите по чл. 47.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) При научно обоснована невъзможност животните, посочени в ал. 1 и 2, да бъдат развъдени с цел използване в опити това се описва в заявлението по приложение № 1 и се посочва начинът на придобиване на животните.

Чл. 16. (1) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Застрашените животински видове, включени в Червената книга на Република България, в приложение А към чл. 3, които не попадат в обхвата на чл. 7, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 338/97, в приложение I на Конвенцията по международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (ДВ, бр. 6 от 1992 г.), и защитените видове животни по чл. 37, 41 и 45 от Закона за биологичното разнообразие (обн., ДВ, бр. 77 от 2002 г.; изм. и доп., бр. 88 от 2005 г.) се използват за опитни и други научни цели единствено при:

1. проучвания, които имат за цел опазване на застрашения/защитения вид;

2. научни изследвания с изключителна важност в областта на медицината, за които застрашеният/защитеният животински вид е единственият подходящ за постигане на търсените резултати.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Алинея 1 не се прилага за никакви видове примати.

Чл. 17. (1) Използването на диви животни в опити се допуска, когато целите на опита не могат да бъдат осъществени с друг вид животни и при спазване на разпоредбите на Бернската конвенция за опазване на дивата флора и фауна (ДВ, бр. 13 от 1991 г.) и Закона за биологичното разнообразие.

(2) За използване в опити на видовете животни по чл. 37, 41 и 45 от Закона за биологичното разнообразие освен разрешението по чл. 155, ал. 6 от Закона за ветеринарномедицинската дейност е необходимо и съответно разрешително по чл. 49 от Закона за биологичното разнообразие, издадено по реда на наредбата по чл. 51 от същия закон, което се прилага към заявлението по чл. 155, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) При използване за опити на екземпляри от видове животни по приложение А към чл. 3 от Регламент (ЕО) № 338/97 към заявлението по чл. 155, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност се прилага сертификат по чл. 8, ал. 3 от Регламент (ЕО) № 338/97 и/или документи, показващи законния произход на екземплярите.

(4) (Доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) За използване в опити на видовете животни, включени в Червената книга на Република България и приложение А към чл. 3 от Регламент (ЕО) № 338/97, се представя положително становище от Министерството на околната среда и водите, което се прилага към заявлението по чл. 155, ал. 1 от Закона за

ветеринарномедицинската дейност.

(5) Условията за отглеждане на диви животни извън естествената им среда се определят с наредба от министъра на околната среда и водите съгласно чл. 22, ал. 3 от Закона за защита на животните.

Чл. 18. (1) Животни, уловени в дивата природа, не се използват в опити.

(2) Изпълнителният директор на БАБХ може да разреши използването на животни по ал. 1 след положително становище на Министерството на околната среда и водите съгласно процедурата по чл. 155 от Закона за ветеринарномедицинската дейност въз основа на представена от ползвателя научна обосновка, че целта на опита не може да се постигне с животни, развъждани, за да бъдат използвани в опити.

(3) Дивите животни се улавят по начин, който не им причинява ненужна болка, страдание, дистрес или трайно увреждане, и от компетентно лице, което има познания за навиците и естествената среда на животните - предмет на улавяне.

(4) Когато за улавянето на животните по ал. 1 е необходимо прилагането на упойващо или седативно лекарствено средство, то се прилага от ветеринарен лекар.

(5) Всяко животно, за което при залавяне или след това се установи, че е наранено или в лошо здравословно състояние, се преглежда от ветеринарен лекар или друго компетентно лице и се вземат мерки за свеждане до минимум страданието на животното.

(6) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Ако ветеринарният лекар или друго компетентно лице прецени, че животното въпреки оказаната му ветеринарномедицинска помощ ще продължи да живее с болка или страдайки, то се умъртвява съгласно изискванията на чл. 28.

(7) На местата, определени за залавянето на животни от дивата природа, се осигуряват подходящи за съответните видове контейнери и средства за транспортиране, в случай че е необходимо животните да бъдат преместени за преглед или лечение.

(8) При улова на диви животни се спазват разпоредбите на Закона за лова и опазване на дивеча и разпоредбите на раздел IV на глава трета на Закона за биологичното разнообразие.

Раздел IV.

Минимални изисквания за хуманно отношение към опитните животни

Чл. 19. (1) (Предишен текст на чл. 19 - ДВ, бр. 86 от 2014 г., в сила от 17.10.2014 г.) Развъдчиците, доставчиците и ползвателите на опитни животни са длъжни да:

1. осигуряват съоръжения и оборудване, подходящи за видовете настанени животни;
2. осигурят помещения за отглеждане на животните (вивариум), които:
 - а) позволяват свобода на движение на животните;
 - б) са съобразени с тяхното нормално анатомично и физиологично развитие;
 - в) не препятстват протичането на репродуктивния процес на дадения животински вид;
3. осигурят възможност за максимално удовлетворяване на физиологичните и етологичните нужди на животните;
4. извършват ежедневен контрол на условията на хранене, поене, отглеждане и работа с животните;
5. осигурят свободен достъп на всяко животно до хранилките и поилките;
6. осигурят условия, грижи и внимание, съобразени с естествените нужди на животните;
7. осигурят ежедневно почистване и отстраняване на фекалиите в помещенията и клетките, без да се предизвиква стрес у животните;

8. осигурят редовно механично почистване и дезинфекция на помещенията, съоръженията и инвентара и задължителна дезинфекция при подмяна на една партида животни с друга;

9. надеждна система за контрол при влизане и излизане от обекта на външни лица;

10. осигурят подходящи съоръжения за защита на животните срещу насекоми, гризачи и други вредители;

11. проектират и конструират помещенията така, че да се възпрепятства бягството на животните или достъпът на животни отвън;

12. осигуряват облицоване на стените и подовите с безвреден и безопасен за здравето на животните материал, който да е устойчив по отношение на силно износване и драскане, причинени от животните и в процеса на почистване;

13. осигуряват допълнителна защита за подвижното и неподвижното оборудване, за да не бъде повредено от животните и за да не им причинява нараняване;

14. не настаняват в едно помещение или на разстояние животни от видове, които са несъвместими, животни от различни възрастови групи и пол, когато това ще доведе до агресия и нетърпимост помежду им;

15. настаняват животински видове, които са хищник и плячка, при условия, при които не могат да се виждат, подушват и чуват;

16. забранят пушенето в помещенията за настаняване на животните;

17. проверяват ежедневно автоматичните линии и механичните съоръжения (ако в обекта има такива) и незабавно отстраняват възникналите повреди, а ако това е невъзможно, осигуряват хранене, поене и поддържане на зоохигиенните изисквания по други начини;

18. осигурят редовно ветеринарномедицинско обслужване с цел предотвратяване или незабавно отстраняване на състояние на болка, страдание, дистрес или трайно увреждане на животните;

19. осигурят ежедневна проверка на здравословното състояние на животните и условията на заобикалящата ги среда;

20. осигурят издаването и спазването на вътрешни правила за отглеждане и грижа за животните в съответствие с разпоредбите на тази наредба;

21. следят за здравето и хигиената на персонала;

22. (нова - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) изготвят стратегия за гарантиране на поддържането на здравния статус на животните с планове за справяне със здравословни проблеми и здравни параметри и процедури при постъпване на нови животни.

(2) (Нова - ДВ, бр. 86 от 2014 г., в сила от 17.10.2014 г.) Лицата по ал. 1 или упълномощени от тях служители водят дневник за дейностите по ал. 1, т. 4, 7, 17, 18 и 19.

Чл. 20. (1) Опитните животни се транспортират съгласно изискванията на Регламент (ЕО) № 1/2005 на Съвета от 22 декември 2004 г. относно защитата на животните по време на транспортиране и свързаните с това операции и за изменение на директиви 64/432/ЕИО и 93/119/ЕО и Регламент (ЕО) № 1255/97.

(2) Изпращачът чрез писмена декларация гарантира, че животните са в добро здравословно състояние за транспортиране, и предварително уведомява получателя за датата и времето на доставката.

(3) Изпращачът и превозвачът вземат всички предохранителни мерки по отношение на товаренето и превоза, за да се избегне нежелано страдание, причинено от травми, неподходяща вентилация, излагане на високи температури, недостиг на храна и вода, закъснения и др.

(4) Не се разрешава транспортирането на болни животни и такива с влошено здравословно състояние, освен ако не се налага по терапевтични или диагностични причини.

(5) Не се разрешава транспортирането на женски животни в напреднала бременност и такива, които е възможно да родят по време на транспортирането или които са родили през предшестващите 48 часа, и на тяхното поколение, при което пъпната връв още не е паднала.

(6) Пратката с животни се приема и разтоварва без отлагане, като всички доставени животни се регистрират и маркират съгласно изискванията по чл. 38, 51 и 52.

(7) След проверка на документацията по транспортирането и преглед от ветеринарен лекар животните се настаняват в клетки или кошари и им се осигуряват условия за живот съгласно изискванията на наредбата.

(8) Боксовете за транспорт и превозните средства се почистват и дезинфекцират след всяко ползване.

Чл. 21. (1) Новопостъпилите животни в обектите по чл. 32 и 47 в зависимост от вида им се поставят под карантина за определен период от време, който се определя от ветеринарен лекар в съответствие с приложение № 3.

(2) Животните не се използват за опитни и други научни цели през периода на карантината.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Болните и пострадали животни се изолират от останалите в отделно помещение и подлежат на постоянно ветеринарномедицинско наблюдение. Те незабавно се преглеждат от ветеринарен лекар и в случаите, в които е необходимо, се лекуват. Животните, за които няма изгледи да се възстановят, се подлагат на евтаназия съгласно изискванията на чл. 28.

(4) Обръща се специално внимание и се вземат подходящи мерки за аклиматизацията, карантината, настаняването, отглеждането, грижите за заловени диви животни и според случая се предвиждат разпоредби за освобождаването им в края на опитите.

Чл. 22. (1) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Животните, използвани за опитни и други научни цели, се настаняват в зависимост от особеностите на вида им в клетки, кошари, ясли или заграждения се настаняват съгласно приложение № 5.

(2) Клетките, кошарите и яслите по ал. 1 се изработват от материал, който не е опасен за здравето на животните и не ги наранява.

(3) Когато клетките не са за еднократна употреба, те се изготвят от устойчив на почистване и дезинфекция материал.

(4) Подът на клетките, кошарите и яслите се съобразява с вида и възрастта на животните и се конструира така, че да улеснява отстраняването на отпадъците.

(5) Кошарите се конструират по начин, който улеснява почистването и позволява на животните да удовлетворяват своите основни етологични нужди като катерене, прикриване или намиране на подслон и защита от влизане в контакт с други животни.

(6) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Комисията по етика към животните при поискване от ползвателя въз основа на научни съображения и съображения, свързани с хуманното отношение към животните или със здравето им, може да позволи освобождаване от някои от изискванията по чл. 19 - 27 свързани с местата за настаняване, жизнената среда, храненето, поенето и полагането на грижи.

Чл. 23. (1) Всички животни се настаняват в стабилни в социално отношение групи от съвместими индивиди с изключение на животните, които по природа живеят сами.

(2) Когато е позволено самостоятелно настаняване в съответствие с чл. 22, ал. 6,

продължителността се ограничава до минималния необходим период и животните са в зрителен, слухов, обонятелен и/или осезателен контакт.

(3) Въвеждането или повторното въвеждане на животни в установени групи се наблюдава внимателно, за да се избегнат проблеми, свързани с несъвместимост и нарушени социални взаимоотношения.

(4) На всички животни се осигурява достатъчно пространство с подходяща комплексност, за да им се даде възможност да изразят широк набор от присъщото си естествено поведение.

(5) Предоставя им се известна възможност за контрол и избор на тяхната среда, с което се намалява предизвиканото от стрес поведение.

(6) Обектите следва да разполагат с действащи подходящи техники за облагородяване на жизнената среда в обектите, включващи физически упражнения, търсене на храна, манипулативни и познавателни дейности, присъщи на отделните видове, които да позволяват на животните по-широк набор от дейности и да увеличават способностите им за адаптация.

(7) Облагородяването на средата в загражденията за животни е съобразено с присъщите за вида и отделното животно нужди.

(8) Във всеки обект се разработва програмата за облагородяване на жизнената среда, която се преразглежда и актуализира редовно.

Чл. 24. (1) На всички опитни животни се предоставя достатъчно количество храна и вода според вида, възрастта и физиологичното им състояние.

(2) Формата, съдържанието и поднасянето на храната отговарят на хранителните и поведенческите нужди на животното.

(3) Всяко животно има достъп до храната, като се осигурява достатъчно пространство за хранене, за да се избегне съперничество.

(4) Всички хранилки редовно се почистват и ако е необходимо - стерилизират. Когато се използват мокро хранене или фуражът лесно може да бъде замърсен с вода и урина, почистване се извършва всекидневно.

(5) При избора на суровини, производството, приготвянето и поднасяне на храната в обектите се вземат предпазни мерки за свеждане до минимум на химически, физически и микробиологични замърсявания.

(6) Опаковането, превозът и съхраняването се осъществяват така, че да се избегне замърсяване, разваляне или унищожаване.

Чл. 25. (1) На всички животни се осигурява свободен и постоянен достъп до прясна питейна вода, отговаряща на изискванията на Наредба № 9 от 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели (ДВ, бр. 30 от 2001 г.), чрез използването на:

1. поилки или бутилки за малки гризачи, направени от термоустойчив прозрачен материал и конструирани по начин, който позволява лесно почистване, измиване и дезинфекция;

2. автоматични системи за поене, които редовно се проверяват, промиват и поддържат, за да се избягват инциденти и разпространение на инфекции;

3. други системи за поене.

(2) Водата за животни, които се отглеждат при строго определени химични и микробиологични параметри на средата, се подкиселява или допълнително хлорира, за да се намали растежът на микроорганизмите и някои потенциални патогени.

(3) За аквариумите и резервоарите за риби, земноводни и влечуги, чиято поносимост към киселинност, хлор и други вещества във водата варира в широки граници, се доставя адаптирана

вода според нуждите и границите на търпимост на отделните видове.

(4) В случаите, в които животните са настанени в клетки с твърдо дъно, рискът от наводняване трябва да бъде сведен до минимум.

Чл. 26. (1) За животните винаги се осигуряват подходящи материали и пособия за изграждане на леговища, места за спане, за гнездене или развъждане и раждане.

(2) На животните се осигурява суха, абсорбираща постеля, която не събира прах, не е токсична, не съдържа инфекциозни агенти или вредители и не застрашава по друг начин тяхното здраве.

(3) Не се разрешава използването на стърготини или материали, получени от дървен или друг материал, който е бил химично обработен.

(4) В границите на заграждението за животни, съобразено с видовете, се осигурява твърдо и удобно място за почивка на всички животни. Всички места за сън се поддържат сухи и чисти.

Чл. 27. (1) Собствениците или управителите на обектите по чл. 32 и 47 са длъжни да организират поддържането на чистотата в обектите чрез редовно механично почистване, измиване, дезинфекция и подновяване на клетките, принадлежностите, бутилките и останалото оборудване.

(2) Лицата по ал. 1 издават вътрешни правила за поддържане на чистотата в обекта.

Чл. 28. (1) Когато по медицински показания опитните животни се налага да бъдат евтаназирани, това се извършва от ветеринарен лекар съгласно изискванията на чл. 179 - 181 от Закона за ветеринарномедицинската дейност.

(2) Опитните животни се умъртвяват с минимална болка, страдание или дистрес.

(3) Умъртвяването на животните се извършва в обект на развъдчик, доставчик или ползвател от определено от управителя на обекта компетентно лице и под наблюдение на ветеринарен лекар; при проучвания в полеви условия умъртвяването на животното може да стане от компетентно лице извън тези обекти.

(4) За умъртвяване на животните се използват методите, посочени в приложение № 6.

(5) Умъртвяване на опитни животни чрез електричество, без електрическият ток да преминава през мозъка, и чрез прилагане на недеполяризиращи миорелаксанти с конкурентен тип действие се допуска единствено след предварително прилагане на анестезия.

(6) Умъртвяването на животните завършва по един от следните начини:

а) потвърждаване на трайното прекъсване на кръвообращението;

б) разрушаване на мозъка;

в) пречупване на шията;

г) обезкървяване; или

д) потвърждаване на настъпването на трупно вкочаняване.

(7) След извършване на умъртвяването ветеринарният лекар констатира настъпването на смъртта най-малко чрез потвърждаване на необратимо спиране на сърдечната и дихателната дейност.

(8) Смъртта се регистрира в протокол, който представлява неразделна част от документите на обекта, като при нужда се допълва от аутопсионен протокол и/или хистопатологични изследвания.

(9) След настъпване на трупното вкочаняване труповете на умъртвените животни се

третира по реда на Регламент 1069/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за установяване на здравни правила относно странични животински продукти и производни продукти, непредназначени за консумация от човека и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1774/2002 (Регламент за страничните животински продукти) и прилагания го Регламент (ЕС) № 142/2011.

Чл. 29. За умъртвяване на животните могат да се използват и други методи освен изброените в таблицата на приложение № 6 при:

1. животни в безсъзнание, при условие че животното не се връща в съзнание преди настъпване на смъртта;

2. селскостопански животни, използвани при научни изследвания, когато целта на проекта налага животните да се държат при условия, сходни на тези за животните във ферми; тези животни могат да бъдат умъртвявани в съответствие с изискванията, определени в приложение I от Регламент (ЕО) № 1099/2009 на Съвета от 24 септември 2009 г. относно защитата на животните по време на умъртвяване.

Чл. 30. (1) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Лицата по чл. 27, ал. 1 може да ползват други методи за умъртвяване на животните, различни от тези, изброени в приложение № 6 и чл. 28, след получаване на разрешение от изпълнителния директор на БАБХ по чл. 153 от Закона за ветеринарномедицинската дейност.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Лицата по чл. 27, ал. 1 описват методите, които желаят да използват за умъртвяване на животните, в заявлението по чл. 155 от Закона за ветеринарномедицинската дейност и прилагат:

1. научни доказателства, потвърждаващи, че тези различни методи са също толкова хуманни;

2. или научна обосновка, че целта на опита не може да бъде постигната, като се използва метод на умъртвяване в съответствие с приложение № 6 или условията по чл. 29.

Чл. 31. Член 28, ал. 3 и 4 не се прилагат, когато животното трябва да бъде умъртвено при извънредни обстоятелства поради съображения, свързани с хуманното отношение към животните, общественото здраве, обществената сигурност, здравето на животните или околната среда.

Раздел V.

Изисквания към обектите, в които се провеждат опити с животни

Чл. 32. Собствениците или управителите на обекти, в които се провеждат опити с животни, регистрират вивариума, в който се настаняват животните, по реда на чл. 137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност.

Чл. 33. Собствениците или управителите на обектите по чл. 32 са длъжни да:

1. (доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) назначат лице на място, което:

а) има висше биологично, медицинско, ветеринарномедицинско, зооинженерно или висше образование в областта на: екология и биологично разнообразие; опазване на природната среда или опазване на околната среда (с изучаване на биологичното разнообразие);

б) следи за спазване на ветеринарномедицинските и зоохигиенните изисквания за настаняване на опитните животни съобразно разпоредбите на тази наредба и вътрешните правила в обекта и отговаря за грижите за животните и спазването на изискванията за хуманно отношение;

в) организира процеса на хранене и поене на животните, почистването и дезинфекцията на помещенията, в които са настанени, и използваното оборудване;

г) води регистрите по чл. 38;

д) издава вътрешни правила за работа и грижа за животните съгласно разпоредбите на тази наредба и носи отговорност за изпълнението им;

е) е отговорно да гарантира, че персоналът е с подходящо образование и компетентност и преминава постоянно обучение, включващо специфична информация за настанените в обекта видове животни;

ж) гарантира, че персоналът е обект на надзор, докато не е демонстрирал необходимата компетентност;

2. осигурят на животните постоянно медицинско обслужване от ветеринарен лекар, който:

а) ежедневно контролира здравния статус на животните и дава консултации по време на всеки етап от опита или след него по отношение доброто състояние на животните и предпазването им от излишна болка, страдание, дистрес или трайно увреждане;

б) определя поставянето им в помещенията за изолиране и определя срока на карантината;

в) в случаите, когато е необходимо, извършва евтаназия на опитните животни;

г) определя пригодността им за използване в опити;

д) (отм. с Решение № 514 от 18.01.2016 г. на ВАС - ДВ, бр. 9 от 2016 г., в сила от 02.02.2016 г.)

е) поставя маркировка на животните;

ж) води амбулаторен дневник за всяко лечение и манипулация на животните;

3. осигурят достатъчен за капацитета и дейността на обекта персонал с подходящо образование и квалификация, за да осъществява някоя от следните функции:

а) разработване на опити и проекти;

б) осъществяване на опити върху животни;

в) полагане на грижи за животните;

г) (отм. с Решение № 514 от 18.01.2016 г. на ВАС - ДВ, бр. 9 от 2016 г., в сила от 02.02.2016 г.)

4. определят отговорник или екип за хуманно отношение към животните, който включва лицето по т. 1 и представител/и на съответните научни среди, които се консултират с ветеринарния лекар по т. 2.

Чл. 34. (1) Лицата по чл. 33, т. 3 трябва да имат необходимите теоретични и практически знания за манипулиране и грижа към опитните животни, придобити след завършване на специализиран курс в акредитирано училище по програма, одобрена от БАБХ.

(2) Акредитираните училища:

1. разработват програми, които включват съответните за всяка длъжност необходими знания, изброени в приложение № 7.

2. организират и провеждат два вида курсове на обучение:

а) за научния екип, който разработва опити и проекти и осъществява опити върху животни;

б) за персонала, който полага грижи за животните.

(3) Алинеи 1 и 2 не се прилагат за лицата по чл. 33, т. 3, буква "в", ако притежават висше биологично, медицинско, ветеринарномедицинско, зооинженерно или средно специално ветеринарномедицинско образование или докажат, че притежават практически опит от 3 години, който им дава право да манипулират и да се грижат за опитни животни.

Чл. 35. (1) Отговорникът или екипът за хуманно отношение към животните по чл. 33, т. 4 изпълнява най-малко следните задачи:

1. съветва персонала, работещ с животни, по въпроси, свързани с хуманното отношение към животните, във връзка с тяхното придобиване, настаняване, използване или грижите за тях;

2. съветва персонала относно прилагането на изискването за заместване и намаляване използването на животни в опити и облекчаване на болката и страданието при развъждането, настаняването, грижите за и използването им в опити и поддържа неговата осведоменост относно технически и научни достижения по отношение на прилагането на тези изисквания;

3. установява и осъществява преглед на вътрешните оперативни процеси по отношение на наблюдението, отчитането и последващия контрол във връзка с хуманното отношение към животните, настанени или използвани в обекта;

4. следи развитието и резултатите от проектите, като взема предвид последиците върху използваните животни, и определя и посочва елементите, които допринасят допълнително за заместване и намаляване използването на животни в опити и облекчаване на болката и страданието при развъждането, настаняването, грижите за и използването им в опити;

5. дава съвети относно схеми за повторно настаняване, включително подходящата социализация на животните, които следва да се настанят повторно;

6. следи за спазване на изискванията на тази наредба при изпълняването на разрешените проекти в обекта, като попълва съответно чек-лист за всяка извършена проверка;

7. разполага и съхранява документацията, която е подадена до изпълнителния директор по чл. 155, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност.

(2) Информацията относно всички консултации, предоставени от отговорника или екипа за хуманно отношение към животните, и взетите решения по отношение на тези консултации и чек-листове по ал. 1, т. 6 се съхраняват най-малко за три години и се предоставят на контролните органи по раздел IX при проверка или поискване.

Чл. 36. (1) Обектите по чл. 32 разполагат с помещения и оборудване по чл. 51, съобразени със спецификата на опитите, които ще се провеждат.

(2) Проектирането, изграждането и функционирането на помещенията, съоръженията и оборудването се извършва по начин, който позволява опитите да бъдат проведени по най-ефективния начин с цел да се получат конкретни и надеждни резултати при използване на минимален брой животни и при минимална степен на болка, страдание, дистрес или трайни увреждания на животните.

(3) Предоставят се помещения за опити, когато е нежелателно провеждането на опити или наблюдения в помещенията за настаняване.

(4) Помещенията за настаняване на животни, когато е целесъобразно, се снабдяват със звукоизолиращи и поглъщащи звука материали.

(5) Когато се налагат хирургически опити при стерилни условия, се осигуряват една или повече подходящо оборудвани зали, както и помещения за следоперативно възстановяване.

Чл. 37. (1) В обектите по чл. 32 се използват само опитни животни, отглеждани за тази

цел в обекта, доставяни от регистрираните обекти по чл. 47 или легално внесени.

(2) При обективна невъзможност опитните животни да бъдат отгледани в обекта, в който се провеждат опити с животни, да бъдат закупени от обектите по чл. 47 или внесени, това се описва в заявлението по приложение № 1 и се посочва начинът на придобиване на животните.

(3) За всеки проведен опит ръководителят на опита води протокол, в който записва:

1. вида, броя, пола и индивидуалния идентификационен номер или номера на партидата на използваните животни;

2. датата на започване на опита;

3. кратко описание на извършените манипулации/операции;

4. описание на проявилите се неочаквани отклонения или смърт на животното;

5. датата на приключване на опита.

(4) Протоколът по ал. 3 се съхранява в продължение на най-малко 3 години от датата на изтичане на разрешението на проекта и се предоставя на контролните органи по раздел IX при проверка или поискване.

(5) Лицето по чл. 33, т. 1 разработва програма за аклиматизиране на настанените животни и за обучението им, която е съобразена с вида животни, спецификата на опитите и продължителността на проекта.

Чл. 38. (1) В обектите, в които се провеждат опити с животни, лицето по чл. 33, т. 1 води регистър, в който вписва:

1. броя, вида, метода на маркиране, индивидуалния идентификационен номер или номера на партидата и данните за произхода на животните (развъждани, придобити, доставяни, използвани животни и дали те са били развъждани за използване в опити);

2. датите, на които животните са придобити, доставени, пуснати на свобода или повторно настанени или умъртвени;

3. данните за обекта, от който са доставени животните;

4. име и адрес на получателя на животните;

5. броя и видовете животни, които са умрели или са били умъртвени във всеки обект; в случай на умрели животни се отбелязва причината за смъртта, когато е известна;

6. проектите, при които се използват животни.

(2) Регистърът се съхранява не по-малко от 5 години от датата на последното вписване и се предоставя на контролните органи по раздел IX при проверка или поискване.

(3) Дивите животни се регистрират по реда на чл. 22, ал. 1 от Закона за защита на животните.

Чл. 39. (1) В обектите, в които се провеждат опити с кучета, котки, лицето по чл. 33, т. 1 води допълнителен регистър за тези животни, в който вписва:

1. трайния идентификационен знак/номер на животното;

2. място и дата на раждане, когато са налице такива данни;

3. дали са развъдени, за да бъдат използвани при опити.

(2) Всяко куче и котка има индивидуално досие, което придружава животното, доколкото то е държано за целите на тази наредба.

(3) Досието по ал. 2 се създава при раждане или веднага след като бъде възможно впоследствие и обхваща съответната репродуктивна, ветеринарна и социална информация за отделното животно и за проектите, при които е използвано.

(4) Регистърът се съхранява не по-малко от 3 години след смъртта или повторното настаняване на животното и се предоставя на контролните органи по раздел IX при проверка или

поискване.

(5) В случай на повторно настявяване животното се придружава от съответната информация за ветеринарните грижи и социалната информация от индивидуалното досие съгласно ал. 2 и 3.

Чл. 40. (1) Когато в обектите по чл. 32 се развъждат или отглеждат опитни животни, тези обекти отговарят и на условията за обектите по чл. 47.

(2) В случаите по ал. 1 БАБХ издава едно общо удостоверение за регистрация по чл. 137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност.

Раздел VI. Изисквания при провеждане на опити с животни

Чл. 41. (1) Опитите с животни се разработват и провеждат от лица, които имат образование, пряко свързано с предмета на експерименталната работа и имат необходимите теоретични и практически знания за манипулиране и грижа към опитните животни, добити след завършване на специализиран курс в акредитирано училище по програма, одобрена от БАБХ.

(2) Опитите по ал. 1 се провеждат под прякото ръководство и/или наблюдение на лицето по чл. 33, т. 1 или друго компетентно лице, упълномощено от собственика или ръководителя на обекта, което:

1. има висше биологично, медицинско, ветеринарномедицинско или зооинженерно образование или висше образование в областта на екология и биологично разнообразие, опазване на природната среда или опазване на околната среда (с изучаване на биологичното разнообразие);

2. има 3 години професионален стаж в практическата опитна дейност;

3. осъществява контрол върху провежданите опити и следи за спазване изискванията на този раздел;

4. прекратява всяка процедура, при осъществяването на която на животното се причиняват ненужно болка, страдание, дистрес или трайно увреждане; и

5. гарантира, че проектите се осъществяват в съответствие с разрешението на проекта и че в случай на неспазване се вземат подходящи мерки за коригиране на това неспазване.

(3) Преди, по време и след приключване на всеки етап от опита всички лица, които участват в провеждането му, стриктно следват и изпълняват препоръките на ветеринарния лекар по отношение доброто състояние на животните и предотвратяването на излишна болка, страдание, дистрес или трайно увреждане.

Чл. 42. (1) Всички опити се провеждат с прилагане на обща или местна анестезия на животните и при използване на аналгетици или на друг подходящ метод да се гарантира, че болката, страданието и дистресът са сведени до минимум, освен ако ветеринарният лекар прецени, че:

1. прилагането на анестезия ще бъде по-травматично за животното, отколкото самия опит;

2. анестезията е несъвместима с целта на опита.

(2) За провеждането на опити при условията на ал. 1, т. 2 в разрешението по чл. 155, ал. 6 от Закона за ветеринарномедицинската дейност по препоръка на Комисията по етика към животните се включват допълнителни изисквания и условия с оглед намаляване до минимум страданията на животните.

(3) При провеждането на опити при условията на ал. 1, т. 2 ветеринарният лекар прилага болкоуспокояващи препарати или други подходящи методи с цел да се намалят до минимум дистресът, болката и страданието, които изпитват животните.

(4) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) След приключване на всеки етап от опита и преминаване на ефекта от анестезията животните, които по преценка на ветеринарният лекар чувстват болка, се третират с болкоуспокояващи препарати включително и преди преминаването на ефекта ѝ, когато това не противоречи на целите на опита. Когато използването на болкоуспокояващи препарати не е възможно, животните се подлагат на евтаназия съгласно изискванията на чл. 28.

(5) Опити, които са свързани със сериозни наранявания, които могат да причинят силна болка, не се осъществяват без анестезия.

(6) (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2014 г., в сила от 17.10.2014 г.) На животните не се дават никакви лекарствени средства за спиране или за ограничаване на проявите на болка без подходящо ниво на анестезия или аналгезия. В тези случаи се изготвя научна обосновка, придружена от подробности за режима на анестезия или аналгезия.

(7) Преди, по време и след приключване на всеки етап от опита се предприемат подходящи действия за запазване на доброто състояние на животните и за свеждане на страданието на животните до минимум и предотвратяването на излишна болка, страдание, дистрес или трайно увреждане.

Чл. 43. (1) Опитите с животни се категоризират съгласно степента на болка, страдание, дистрес или трайно увреждане, които се очаква да изпита дадено животно в хода на опита, като:

1. опити с необратим край;
2. леки;
3. средни;
4. тежки.

(2) Категоризацията се извършва за всеки отделен опит, като се използват критериите за определяне съгласно приложение № 8.

(3) Не се разрешава извършването на опити по ал. 1, т. 4, при които се причинява силна болка, страдание или дистрес на животните, които има вероятност да са продължителни и не могат да бъдат облекчени.

Чл. 44. (1) Когато при изключителни и научно обосновани съображения Комисията по етика към животните счете, че има необходимост от използването на опит по чл. 43, ал. 3, дава положително становище за осъществяването му.

(2) Изпълнителният директор на БАБХ въз основа на становището по ал. 1 уведомява Постоянния комитет по хранителната верига и здравето на животните към Европейската комисия, като посочва причините за решението си и предоставя мотиви.

(3) Изпълнителният директор на БАБХ след положително решение от Комитета по ал. 2 издава заповед, с която разрешава извършването на опита за определен период от време, посочен в решението.

Чл. 45. (1) (Доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) След приключване на опита ветеринарният лекар извършва пълен преглед на всяко едно използвано животно и ако прецени, че здравето му ще се възстанови напълно, го настанява в помещенията по чл. 51, ал. 1, т. 3, където се отглежда според здравословното му състояние при условията на раздел IV, като за

дивите животни се изисква писмена преценка и на етолог.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Ако след прегледа по ал. 1 ветеринарният лекар прецени, че здравето на животните не е възможно да се възстанови напълно и те ще останат в състояние на силна или средна болка, страдание, дистрес или трайно увреждане или не могат да се отглеждат при условията по ал. 1, ветеринарният лекар ги евтаназира възможно най-скоро съгласно изискванията на чл. 28, като за дивите животни се изисква писмена преценка и на етолог.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Когато едно животно няма да бъде използвано повече и след прегледа по ал. 1 ветеринарният лекар прецени, че то е в добро здравословно състояние, не представлява опасност за околната среда и здравето на хората и животните и са взети мерки за запазване на доброто състояние на животното при повторното му настаняване, като в зависимост от вида и състоянието му може да бъде:

1. настанено в зоопарк или приют за животни - за диви и екзотични животни, след съгласуване с Министерството на околната среда и водите;

2. настанено в приют или продадено като животно компаньон - за кучета, котки, хамстери, морски свинчета и други питомни животни;

3. върнато на свобода в естественото му местообитание в същия ареал, от който е взето - за диви животни, характерни за Република България, които са взети от дивата природа след съгласуване с Министерството на околната среда и водите.

(4) След приключване на опита с животни от видовете по чл. 37, 41 и 45 от Закона за биологичното разнообразие разпореждането с тях се осъществява съгласно издаденото разрешително по чл. 49 от Закона за биологичното разнообразие.

(5) За приложение на ал. 3 и 4 се изисква разработена схема за повторно настаняване, която гарантира социализацията на животните, които се настаняват повторно. В случай на диви животни, когато е целесъобразно, се въвежда програма за възстановяване, преди те да бъдат върнати в тяхното местообитание. Разработената схема за повторно настаняване на дивите животни и програмата за възстановяване в местообитанията на същите се съгласува с Министерството на околната среда и водите.

Чл. 46. (1) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Животно не се използва повторно в опити, когато може да се замени с друго животно, върху което преди това не е осъществяван опит. Всяко повторно използване на опитни животни се извършва при условията и по реда на тази наредба.

(2) Животно, което вече е било използвано в един или повече опити, може да се използва повторно в нов опит, само при условие че са изпълнени следните условия:

1. предишните опити са били категоризирани като "леки" или "средни";

2. предстоящият опит е категоризиран като "лек", "среден" или като такъв "с необратим край";

3. (изм. и доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) извършена е консултация от ветеринарният лекар, че общото здравословно състояние на животното и благосъстоянието му са напълно възстановени и то може да бъде използвано в следващ опит, като се взема предвид преживяното от съответното животно.

(3) Опитни животни, на които са причинени силна болка, страдание, дистрес или трайно увреждане, не се използват повторно в опити.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) При извънредни обстоятелства и положително становище от Комисията по етика към животните контролният орган може да позволи повторно използване на животни, които са били използвани в опити, категоризирани като "тежки", при условие че то не е използвано повече от един път при опит, свързан със силна болка,

дистрес или еквивалентно страдание, и след извършен преглед от обслужващия обекта ветеринарен лекар.

(5) Обмен на органи и тъкани от умъртвени животни се осъществява в рамките на програми по чл. 6, ал. 1, т. 4, буква "г".

Раздел VII.

Изисквания към обектите за отглеждане и/или доставка на опитни животни

Чл. 47. (1) Собствениците или управителите на обектите за отглеждане и/или доставка на опитни животни регистрират обекта по реда на чл. 137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност. Областната дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) изпраща до БАБХ информация за всяка направена регистрация.

(2) Обектите по ал. 1 могат да доставят животни:

1. получени от други обекти за отглеждане на животни;
2. получени от други обекти за доставка на животни;
3. придобити от регламентирано въвеждане на територията на Европейския съюз;
4. придобити от друга държава - членка на Европейския съюз.

Чл. 48. (1) Всички развъдчици, доставчици и ползватели на опитни животни могат да извършват дейност само след получаването на разрешение за дейността от изпълнителния директор на БАБХ.

(2) Лицата по ал. 1 подават до изпълнителния директор на БАБХ заявление за издаване на разрешение, към което прилагат следните документи в зависимост от извършваната дейност:

1. за развъдчици:

а) регистрация на обекта по чл. 137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност;

б) копие от удостоверение за завършен курс за защита и хуманно отношение към опитните животни;

в) копие от удостоверение за завършен курс за защита и хуманно отношение към опитните животни на лицето, отговорно за гарантиране спазване на разпоредбите на тази наредба, в случай че е друго лице, а не той самият;

г) копие от договор с ветеринарен лекар за обслужване на обекта;

2. за доставчици:

а) копие от лиценз за превоз за кратки или продължителни пътувания;

б) списък на одобрените транспортни средства и копие от техните сертификати по чл. 162 от Закона за ветеринарномедицинската дейност;

в) (изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) в случай, че няма да извършва директна доставка, регистрация на обекта за престой на животните по чл. 137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност;

г) копие от договор с ветеринарен лекар за обслужване на дейността;

3. за ползватели:

а) регистрация на обекта, в който ще се извършват опитите, по чл. 137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност;

б) копие от удостоверение за завършен курс за защита и хуманно отношение към опитните животни;

в) копие от удостоверение за завършен курс за защита и хуманно отношение към опитните животни на лицето, отговорно за гарантиране спазване на разпоредбите на тази наредба в случай, че е друго лице, а не той самият;

г) копие от договор с ветеринарен лекар за обслужване на дейността.

(3) Разрешението по ал. 2 се издава от изпълнителния директор на БАБХ и важи за период 10 години.

(4) Лицата по ал. 1 в срок до 7 дни подават информация до БАБХ при промяна на лицето, отговорно, за да се гарантира спазването на разпоредбите на тази наредба по ал. 2, т. 1, буква "в" и т. 3, буква "в", както и на ветеринарния лекар по ал. 2, т. 1, буква "г" и т. 3, буква "г".

(5) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) За извършването на всяка промяна, която може да се отрази негативно върху хуманното отношение към животните се уведомява БАБХ.

(6) При случаите по ал. 5 БАБХ извършва проверка и в зависимост от резултата:

1. издава ново разрешение, в което са взети предвид променените условия в обекта;
2. временно отнема издаденото разрешение до постигане на съответствие с изискванията на тази наредба;
3. отнема издаденото разрешение в случаите и по реда на чл. 157 от Закона за ветеринарномедицинската дейност.

(7) Българската агенция по безопасност на храните поддържа регистър на издадените разрешения по ал. 2 и ал. 6, т. 1, в който вписва:

1. име и адрес на притежателя на разрешението;
2. номера на обекта, когато има такъв, и на одобрените превозни средства;
3. име на лицето, отговорно, за да се гарантира спазването на разпоредбите на тази наредба, както и на ветеринарния лекар.

Чл. 49. Собствениците или управителите на обектите по чл. 47 осигуряват:

1. (доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) лице на място с висше ветеринарномедицинско, биологично, медицинско, зооинженерно образование или с висше образование в областта на: екология и биологично разнообразие, опазване на природната среда или опазване на околната среда (с изучаване на биологичното разнообразие), което:

а) следи за спазване на изискванията за грижа и настаняване на опитните животни съобразно разпоредбите на тази наредба и вътрешните правила в обекта и носи цялата отговорност по отношение грижите за тях и спазването на изискванията за хуманно отношение;

б) води регистъра по чл. 52;

в) организира процеса на хранене и поене на животните, почистването и дезинфекцията на помещенията, в които са настанени, и на използваното оборудване;

г) издава вътрешни правила за работа и грижа за животните съгласно разпоредбите на тази наредба и носи отговорност за изпълнението им;

д) е отговорно да гарантира, че персоналът е с подходящо образование и компетентност и преминава постоянно обучение, включващо специфична информация за настанените в обекта видове;

е) гарантира, че персоналът е обект на надзор, докато не е демонстрирал необходимата компетентност;

ж) изпълнява и функциите, посочени в чл. 33, т. 4;

2. медицинско обслужване на животните от ветеринарен лекар, който:

а) осъществява редовни посещения и наблюдения върху здравния статус на животните и незабавното отстраняване на състояние на болка, страдание, дистрес или заболяване при животните;

б) определя поставянето им в помещенията за изолиране и определя срока на карантината;

в) в случаите, когато е необходимо, извършва евтаназия;

- г) поставя маркировка на животните;
- д) води амбулаторен дневник за всяко лечение и манипулация на животните;
- 3. (доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) достатъчен персонал с подходящо образование и квалификация за полагане на грижа за животните.

Чл. 50. Лицата по чл. 49, т. 3 трябва да имат необходимите теоретични и практически знания за манипулиране и грижа към опитните животни, добити по реда на чл. 34.

Чл. 51. (1) Собствениците или управителите на обектите по чл. 47 са длъжни да осигурят в обектите:

1. помещение за преобличане на персонала;
2. филтър за дезинфекция на обувките преди влизане в помещенията за настаняване на животните;
3. помещения за настаняване на животните;
4. помещение за манипулации, оборудвано с лабораторна стъклария, техника и инструментариум за провеждане на диагностични тестове, прегледи и лечение на животните, аутопсии и вземане на проби;
5. помещение за подготовка на животните за транспортиране;
6. карантинно помещение за новопостъпили животни;
7. помещение за изолиране на болни или наранени животни;
8. (изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) сервизни помещения, които се проектират, използват и поддържат така, че да се запази качеството на храната и постелъчния материал, за отделно съхраняване на:
 - а) храна;
 - б) постелъчен материал;
 - в) чисти клетки, инструменти и друго оборудване;
 - г) детергенти и биоциди;
 - д) (нова - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) други материали, които може да са заразени или да представляват опасност за животните.
9. миялно помещение, в което:
 - а) да бъде монтирано оборудване, необходимо за почистване и дезинфекция;
 - б) процесът на почистване се организира по начин, пречатстващ заразяване на чистото оборудване;
10. изолирано помещение или контейнери за съхраняване на трупове и отпадъци от животински произход; помещенията, съдовете и контейнерите за съхранение на отпадъците се почистват, измиват и дезинфекцират след всяка поредна употреба.

(2) Помещенията по ал. 1 отговарят на следните изисквания:

1. таваните, стените, подовите и вратите са от гладка, устойчива на корозия и повреди, водонепропусклива повърхност, която лесно се почиства и дезинфекцира;
2. ъглите между стените и пода са заоблени или има изграден цокъл от устойчив на почистване и дезинфекция материал;
3. вратите и прозорците са конструирани и обезопасени по начин, който предотвратява влизането на животни, вредители и насекоми; на вратите на помещенията за настаняване на животни е монтиран прозорец за наблюдение;
4. дизайнът и конструкцията на коридорите отговарят на стандартите на помещенията за обитаване; коридорите са достатъчно широки, за да позволяват лесно преместване на подвижното оборудване;

5. сифоните на пода са подходящо покрити и осигурени с бариера, която предотвратява достъпа на животни до тях;

6. помещенията, в които се настаняват селскостопански животни, отговарят на изискванията на Наредба № 16 от 2006 г. за защита и хуманно отношение при отглеждане и използване на селскостопански животни (ДВ, бр. 18 от 2006 г.; в сила от 1.05.2006 г.);

7. помещенията, предназначени за гризачи, да бъдат използвани и за настаняване на по-големи видове;

8. дворовете към помещенията за настаняване на опитни животни са оградени така, че да предотвратяват влизането на външни лица и други животни и контакта с тях.

(3) В помещенията по ал. 1, т. 3 се осигуряват:

1. вентилационна система, която предотвратява възникването на въздушни течения в помещението и рециркулацията на отработения въздух и гарантира:

а) свеж въздух за животните;

б) ниски нива на миризми, вредни газове, прах и инфекциозни агенти;

в) отстраняване на излишната топлина и влага;

г) от 10 до 15 обмена на въздуха в час;

2. температура на въздуха, адаптирана към настанените видове и възрастови групи съгласно приложение № 9; температурата се контролира чрез поставяне на термометър в помещението, като данните от измерванията се записват в дневник поне два пъти дневно;

3. влажност на въздуха, поддържана в рамките на $55 \% \pm 10 \%$ (адаптирана към настанените видове и възрастови групи);

4. осветление:

а) естествено, като прозорците са разположени така, че светлината се разпространява еднакво върху цялото пространство, в което са настанени животните;

б) контролирано изкуствено - в помещенията без прозорци или когато естествената светлина не осигурява подходящ цикъл светло/тъмно, което едновременно осигурява биологичните изисквания на животните и изискванията за работна среда;

в) подходящо за провеждане на животновъдни опити и проверки на животните;

г) редовна смяна светло/тъмно и интензитет на светлината, подходящи за всеки вид;

д) за животни албиноси или животни без козина - съобразено с тяхната чувствителност към светлината;

5. ниво на шума, сведено до минимум, като се избягва постоянният или внезапният шум; когато е подходящо, може да се осигури постоянен звук с умерена интензивност като тиха музика;

6. (изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) алармена система, която при работа се настройва без звук, доловим за животните, в случай че не се възпрепятства чуване от човек и служи за сигнализиране при:

а) възникване на пожар;

б) достъп на външни лица;

в) технически проблеми или авария на вентилационната и отоплителната система;

г) покачване или намаляване на температурата;

д) повреда на храненето с вода на резервоарите за риба и водните поилки;

7. генератор за животоподдържащите системи за животните, осветлението и алармените системи в случай на авария или прекъсване на електрическото хранване.

(4) На видими места се поставят ясни инструкции за действие при аварийни ситуации.

(5) Животните не се държат принудително извън помещенията при климатични условия, които могат да им причинят дистрес.

Чл. 52. (1) В обектите за отглеждане и/или доставка на животни лицето по чл. 49, т. 1 води регистър.

(2) На вписване в регистъра по ал. 1 подлежат:

1. видът и броят на новородените и новопостъпилите в обекта животни с идентификационния им номер или номера на партидата и данни за произхода им, включително дали са развъждани за използване при опити;

2. видът и броят на продадените животни с идентификационния им номер или номера на партидата;

3. името и адресът на доставчика или получателя на животните;

4. (изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) датите, на които животните са придобити, доставени, пуснати на свобода или повторно настанени;

5. видът и броят на умрелите животни, както и причина за смъртта (ако е известна), с идентификационния им номер или номера на партидата.

(3) Регистърът се съхранява не по-малко от 5 години от датата на последното вписване и се предоставя на контролните органи по раздел IX при проверка или поискване.

(4) В случаите, когато в обектите за отглеждане и/или доставка на животни има кучета и котки, се води и регистър по чл. 39.

Чл. 53. (1) Всяко куче и котка, които се отглеждат като опитни животни, се маркират от ветеринарен лекар или негов помощник.

(2) Маркировката на животните по ал. 1 се извършва чрез поставяне на микрочип, ушна марка или чрез татуиране на индивидуален идентификационен номер, преди да бъдат отбити и задължително преди да напуснат обекта на произход, по възможно най-безболезнен начин.

(3) Когато животните по ал. 1 се прехвърлят от един обект в друг преди отбиването им и не могат да бъдат маркирани предварително, те задължително се съпровождат от документация за произхода на животното и подробни данни за родителите (задължително майката).

(4) Всяко животно по ал. 1, което се настанява за първи път в обектите по чл. 32 и 47, незабавно се маркира.

(5) Методът на маркиране и индивидуалният идентификационен номер на животните по ал. 1 се записват в регистъра по чл. 39, ал. 1 и по чл. 52, ал. 1.

(6) Развъдчикът, доставчикът и ползвателят посочват при поискване от компетентния орган причините животното да не бъде маркирано.

Раздел VIII.

Статистическа информация и публикуване на информация

Чл. 54. На [интернет страницата](#) на БАБХ се публикуват:

1. условията и редът за издаване на разрешението за проекти с опитни животни;

2. нетехническите обобщения на проектите, за които са предоставени разрешения, и всички техни актуализации.

Чл. 55. (1) В нетехническото обобщение на проектите се посочва:

1. информацията относно целите на проекта, включително прогнозираните вреди и ползи и броят и видът на животните, които ще се използват;

2. доказателство за спазване на изискването за заместване и намаляване използването на животни в опити и облекчаване на болката и страданието при развъждането, настаняването,

грижите за и използване на животните в опити;

3. дали проектът подлежи на ретроспективна оценка и в какъв срок.

(2) Нетехническите обобщения на проектите:

а) запазват интелектуалната собственост и поверителността на информацията;

б) са анонимни и не съдържат имена и адреси на ползвателя и неговия персонал.

(3) Когато проектът подлежи на ретроспективна оценка, нетехническото обобщение на проекта се актуализира въз основа на резултатите от нея.

Чл. 56. (1) На базата на издадените разрешения по чл. 155 от Закона за ветеринарномедицинската дейност БАБХ ежегодно публикува на [интернет страницата](#) статистическа информация относно използването на опитни животни по отношение на:

1. броя на издадените разрешения за използване на опитни животни, вид и брой на използваните животни;

2. научната област, в която са извършени опити, брой и вид на използваните опитни животни в съответните научни области съгласно образец, одобрен от Европейската комисия;

3. действителната тежест на опитите.

(2) При публикуването на информацията по ал. 1 се спазва фирмената или търговската тайна.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Всяка година до 10 ноември БАБХ изпраща на Европейската комисия към Европейския съюз информация по ал. 1 и относно разрешаване на методи за умъртвяване на животни по чл. 30.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) На всеки 5 години БАБХ изпраща на Европейската комисия към Европейския съюз информацията по изпълнението на тази наредба и по-специално на чл. 7 - 8, чл. 15, ал. 2, чл. 33, т. 4 и раздел IX.

Чл. 57. (1) Българската агенция по безопасност на храните определя специализирана и квалифицирана лаборатория за осъществяването на проучвания във връзка с валидирането на алтернативни подходи, които могат да осигурят същите или по-високи нива на информация спрямо получената при опити с животни, при които обаче се избягва използването на животни или се използват по-малко животни, или се стига до по-безболезнени опити, както и предприемат всякакви други мерки, които считат за целесъобразни, за насърчаване на изследванията в тази област.

(2) Българската агенция по безопасност на храните популяризира на национално равнище алтернативните подходи и разпространението на информация за тях.

(3) Българската агенция по безопасност на храните определя лице за контакт, което дава консултации относно това, доколко предложените за валидиране алтернативни подходи са уместни и подходящи от регулаторна гледна точка.

Раздел IX. Контрол

Чл. 58. (1) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Българската агенция по безопасност на храните осъществява контрол за спазване на изискванията за хуманно отношение към опитните животни, посочени в тази наредба, съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2017 г. относно официалния контрол и другите официални дейности, извършвани с цел да се гарантира прилагането на

законодателството в областта на храните и фуражите, правилата относно здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита, за изменение на регламенти (ЕО) № 999/2001, (ЕО) № 396/2005, (ЕО) № 1069/2009, (ЕО) № 1107/2009, (ЕС) № 1151/2012, (ЕС) № 652/2014, (ЕС) 2016/429 и (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета, регламенти (ЕО) № 1/2005 и (ЕО) № 1099/2009 на Съвета и директиви 98/58/ЕО, 1999/74/ЕО, 2007/43/ЕО, 2008/119/ЕО и 2008/120/ЕО на Съвета и за отмяна на регламенти (ЕО) № 854/2004 и (ЕО) № 882/2004 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 89/608/ЕИО, 89/662/ЕИО, 90/425/ЕИО, 91/496/ЕИО, 96/23/ЕО, 96/93/ЕО и 97/78/ЕО на Съвета и Решение 92/438/ЕИО на Съвета (ОВ, L 95 от 7 април 2017 г.) (Регламент (ЕС) 2017/625).

(2) Контролът се осъществява чрез инспекции и проверки.

(3) Контролът се извършва с честота, определена въз основа на анализ на риска за всеки обект, като се вземат предвид:

1. броят и видовете настанени животни;

2. информацията за спазването на тази наредба от страна на развъдчика, доставчика или ползвателя;

3. броят и видовете проекти, осъществявани от въпросния ползвател; и

4. (изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) критериите, посочени в чл. 9 на Регламент (ЕС) 2017/625.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Ежегодно се извършват инспекции на най-малко една трета от обектите, в които се провеждат опити с животни в съответствие с резултатите от анализа на риска, посочен в ал. 3.

(5) Една целесъобразна част от проверките се извършва без предварително предупреждение.

(6) Документацията за всички извършени проверки се съхранява поне пет години.

(7) Собствениците и управителите на обектите по чл. 32 и 47 осигуряват достъп на контролните органи до всички места в обекта и им предоставят цялата документация за проверка.

Чл. 59. (1) При констатирани нарушения на изискванията по тази наредба контролните органи:

1. издават задължителни предписания, в които посочват срок за отстраняване на нарушенията;

2. налагат административно наказание и предприемат административни мерки по реда на Закона за ветеринарномедицинската дейност.

(2) При налагане на мерките по ал. 1 лицата, които развъждат, доставят или използват опитни животни, следва да вземат всички мерки за гарантиране на хуманното отношение към животните, настанени в обекта.

(3) Обект, чиято регистрация е заличена, след отстраняване на нарушенията може да бъде регистриран отново по общия ред, предвиден в Закона за ветеринарномедицинската дейност.

Чл. 60. (1) Контролът по тази наредба за дивите животни се осъществява съгласно чл. 59, ал. 2 от Закона за защита на животните и обхваща:

1. изпълнението на условията за отглеждане на дивите животни, съобразени с техните физиологични и поведенчески особености съгласно наредбата по чл. 22, ал. 3 от Закона за защита на животните;

2. изпълнението на изискванията по Закона за защита на животните.

(2) Служителите на Министерството на околната среда и водите и регионалните

инспекции по околната среда и водите, посочени в чл. 70, ал. 1 от Закона за защита на животните, извършват по местонахождението на обектите за използване, отглеждане и/или доставка за опити на диви животни:

1. периодични проверки - най-малко един път в годината;

2. проверки по постъпили молби, жалби и сигнали за нарушения на правилата за защита на дивите животни.

(3) При установяване на нарушения по Закона за защита на животните за дивите животни Министерството на околната среда и водите и регионалните инспекции по околната среда и водите:

1. прилагат административно-наказателните разпоредби и принудителните административни мерки по Закона за защита на животните;

2. (изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) правят предложение до директора на областната дирекция по безопасност на храните, на чиято територия се намира обектът, за заличаване на регистрацията на обекта и обезсилване на удостоверението при условията на чл. 138, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. "Алтернативни методи" са научнозадоволителни методи, стратегия за изпитване или други научни методологии и практики, които не са свързани с използване на живи животни.

2. "Бокс" е ограничено пространство за индивидуално обслужване на животните, отглеждане, развъждане, карантина, изолация и провеждане на опити с тях.

3. "Болка, страдание и трайно увреждане" е причиняването на смущения в здравето (физическо, психическо и социално) на животните. Това включва причиняването на болест, травма и физиологичен и психологичен дискомфорт в момента на извършване на опита или впоследствие (например след инжектиране на карциногени).

4. "Вивариум" е помещение в обектите по чл. 153, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност, в което се настаняват опитните животни.

5. "Двор" е затворено чрез огради, стени, решетки или желязна мрежа пространство, разположено извън постоянните монолитни сгради, в които са помещенията за настаняване на животните, и до което животните имат достъп и могат да се движат свободно в съответствие с техните етологични и физиологични потребности за задоволяване на нуждите си от физически упражнения.

6. "Дистрес" е състояние вследствие неспособност или невъзможност за приспособяване към действието на дразнители.

7. "Доставчик" означава всяко физическо или юридическо лице, различно от развъдчик, което с цел печалба или не доставя животни с цел да бъдат използвани при опити или органи или тъкани от тях да се използват за научни цели.

8. "Зоохигиенни изисквания" са изисквания за опазване здравето на животните и гарантиране на тяхното благосъстояние чрез създаване на условия за отглеждане и хранене, съответстващи на техните физиологични нужди.

9. "Клетка" е постоянно фиксиран или подвижен контейнер, който е затворен с две твърди стени и останалите две са с решетки или желязна мрежа, в който едно или повече животни се настаняват по време на опитите или се транспортират. В зависимост от броя на животните и размера на контейнера свободата на движението на животните е ограничена.

10. "Кошара" е оградена площ със стени и решетки, в която се отглеждат едно или повече

животни.

11. "Край на опита" - опитът се счита за приключил, когато не е необходимо да се правят повече наблюдения или когато се отнася до нови генетично модифицирани родови линии на животни, когато потомството вече не се наблюдава или не се очаква то да изпита болка, страдание, дистрес или трайно увреждане, равностойни на или по-големи от тези, които би причинила употребата на игла.

12. "Ларва" е ранен стадий в постембрионалното развитие на животно, който преминава през видоизменяне (метаморфоза), за да достигне до възрастно животно. Ларвата може да изглежда по съвсем различен начин от възрастното животно и често има уникални структури и органи, което не се среща при възрастната форма.

13. "Обект" е сграда, съоръжения, група от сгради или други помещения и може да включва площ, която не е изцяло затворена или покрита, както и подвижното оборудване/апаратура.

14. "Обект за отглеждане и/или доставка на опитни животни" е обект, в който се отглеждат и развъждат животни с цел да се използват в опити или който доставя животни за използване в опити.

15. "Обект, в който се провеждат опити с животни" са обектите по чл. 153, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност.

16. "Опит" е всяка манипулация, инвазивна или неинвазивна, която се прилага върху животни с научноизследователска или учебна цел, с известен или неизвестен изход, което може да причини на животното болка, страдание, дистрес или трайно увреждане, равностойни на или по-големи от тези, които би причинило убояването с игла, в съответствие с добрата ветеринарна практика.

Това включва всяко действие, което има за цел или може да доведе до раждане или излюпване на животно или създаване и поддържане на генетично модифицирана родова линия на животни при някое от тези условия, но изключва умъртвяването на животни с единствена цел използване на органи или тъкани от тях. В обхвата на понятието се включват и тези манипулации, които се извършват с прилагане на анестезия или аналгезия върху животните. Зоотехническите и клиничните ветеринарномедицински манипулации, включително евтаназия и маркиране на животните, не се считат за опит.

17. "Опити, класифицирани като леки" са опити върху животни, вследствие на които е възможно животните да изпитат краткотрайна лека болка, страдание или дистрес, както и опити, които не влошават съществено благосъстоянието или общото състояние на животните.

18. "Опити, класифицирани като средни" са опити върху животни, вследствие на които е възможно животните да изпитат краткотрайна средна болка, страдание или дистрес или дълготрайна лека болка, страдание или дистрес, както и опити, които има вероятност да причинят средно влошаване на благосъстоянието или общото състояние на животните.

19. "Опити, класифицирани като тежки" са опити върху животни, вследствие на които е възможно животните да изпитат силна болка, страдание или дистрес или дълготрайна средна болка, страдание или дистрес, както и опити, които има вероятност да влошат сериозно благосъстоянието или общото състояние на животните.

20. "Опити с необратим край" са опити, които се извършват изцяло с прилагане на обща анестезия, без възможност за връщане в съзнание на животното.

21. "Опитни животни" са животни, използвани и които ще се използват за научноизследователски, учебни и експериментални цели.

22. "Питомни животни" са породи животни, целенасочено селектирани за нуждите и потребностите на човека, които са морфологично, биологично, физиологично и етологично отдалечени от дивия вид, от който са произлезли.

23. "Подходящо анестезирани животни" са животни, които са лишени от усет за болка

чрез прилагане на анестезия (местна или обща) с ефективност, съответстваща на добрата ветеринарна практика.

23а. (нова - ДВ, бр. 86 от 2014 г., в сила от 17.10.2014 г.) "Самовъзпроизвеждаща се колония" означава колония, в която се развъждат животни единствено в рамките на колонията или се набавят от други колонии, но не са уловени в дивата природа, и в която животните се отглеждат по начин, който гарантира привикването им към хората.

24. "Собственик или управител на обект, в който се провеждат опити с животни (ползвател)" означава всяко физическо или юридическо лице, което с цел печалба или не използва животни в опити.

25. "Помещения за настаняване на животните" са помещения, в които животните се настаняват за отглеждане, за размножаване или по време на провеждането на опит.

26. "Принцип на заместване" е използването на друг научнозадоволителен метод или стратегия за изпитване, които не са свързани с използване на живи животни, вместо даден опит, който включва използването на животни.

27. "Принцип на намаляване" е гарантираното намаляване до минимум на броя на използваните при проекти животни, без да се засягат целите на проекта.

28. "Принцип на облекчаване" е гарантираното облекчаване на развъждането, настаняването и грижите, както и на методите, използвани при опитите, като се премахва или намалява до минимум всяка възможна болка, страдание, дистрес или трайно увреждане на животните. Облекчаването е намаляване на силната болка при животните чрез създаване на среда, която е подходяща за свободна изява на техните поведенчески и физиологични нужди, чрез подобряване на експерименталните процедури, както и развитие на неинвазивните методи на изследване, прилагане на анестезия и аналгезия преди, по време и след (ако е нужно) на опита.

29. "Проект" означава работна програма, имаща определена научна цел и която включва прилагането на един или повече опити с животни.

30. "Собственик или управител на обект за отглеждане на опитни животни (развъдчик)" означава всяко физическо или юридическо лице, което с цел печалба или не развъжда животните, посочени в приложение № 2, с цел да бъдат използвани при опити или органи или тъкани от тях да се използват за научни цели или което развъжда други животни главно за тези цели.

31. "Специално отглеждани животни" са тези животни, които се отглеждат и развъждат в обектите по т. 14 и 15 с цел да бъдат използвани в опити.

32. "Фетус" е стадий от вътреутробното (вътреяйчното) развитие на животните - плодът в утробата или яйцето след ембрионалния период. Фетусът е вече формиран плод с оформени органи, органогенезата е завършена. Вторият период на вътреутробния живот след ембрионалния е феталният. Прави се разлика между ембрион и фетус във връзка със степента на завършеност на органогенезата.

33. "Ясла" е малко затворено пространство с три страни, обикновено с хранилка и странични разделители, където едно или две животни могат да бъдат настанени.

§ 2. Тази наредба въвежда Директива 2010/63/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 септември 2010 г. относно защитата на животните, използвани за научни цели (ОВ, бр. L 276 от 2010 г.).

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 3. Наредбата се издава на основание чл. 149, ал. 3 и чл. 153, ал. 3 от Закона за

ветеринарномедицинската дейност.

§ 4. Наредбата влиза в сила от 1 януари 2013 г. и отменя Наредба № 15 от 2006 г. за минималните изисквания за защита и хуманно отношение към опитните животни и изискванията към обектите за използването, отглеждането и/или доставката им (ДВ, бр. 17 от 2006 г.), с изключение на разпоредбата на чл. 37, която се отменя от 10 май 2013 г.

§ 5. Контролът по изпълнението на наредбата се осъществява от изпълнителния директор на Българската агенция по безопасност на храните.

§ 6. За проекти, одобрени преди 1 януари 2013 г. и които приключват преди 1 януари 2018 г., остава в сила издаденото вече разрешение по реда на Наредба № 15 от 2006 г. за минималните изисквания за защита и хуманно отношение към опитните животни и изискванията към обектите за използването, отглеждането и/или доставката им и не подлежат на ретроспективна оценка.

Заклучителни разпоредби
КЪМ НАРЕДБА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБА № 20 ОТ 2012 Г. ЗА
МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ
ОПИТНИТЕ ЖИВОТНИ И ИЗИСКВАНИЯТА КЪМ ОБЕКТИТЕ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕТО,
ОТГЛЕЖДАНЕТО И/ИЛИ ДОСТАВКАТА ИМ
(ОБН. - ДВ, БР. 86 ОТ 2014 Г., В СИЛА ОТ 17.10.2014 Г.)

§ 7. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Заклучителни разпоредби
КЪМ НАРЕДБА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБА № 20 ОТ 2012 Г. ЗА
МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ
ОПИТНИТЕ ЖИВОТНИ И ИЗИСКВАНИЯТА КЪМ ОБЕКТИТЕ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕТО,
ОТГЛЕЖДАНЕТО И/ИЛИ ДОСТАВКАТА ИМ
(ОБН. - ДВ, БР. 9 ОТ 2024 Г., В СИЛА ОТ 30.01.2024 Г.)

§ 30. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".
Приложение № 1 към чл. 5, ал. 2

(Изм. и доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.)

Образец на заявление

ДО ИЗПЪЛНИТЕЛНИЯ
ДИРЕКТОР
НА БАБХ
СОФИЯ

ЗАЯВЛЕНИЕ

по чл. 5, ал. 2 от Наредбата за минималните изисквания за защита и хуманно отношение към опитните животни и изискванията към обектите за използването, отглеждането и/или доставката им (наредбата) във връзка с чл. 155, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност

От

.....
(собствениците или управителите на обектите, в които се провеждат опити с животни,
или лицата, отговарящи за проекта)

Адрес

.....
(седалище, адрес на управление на юридическото лице)

Данъчен номер и код по БУЛСТАТ на юридическото лице

.....
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ИЗПЪЛНИТЕЛЕН
ДИРЕКТОР,

Моля да ми бъде издадено разрешение за използване на:

.....
(вид и брой животни)

за

.....
(кратко формулиране на вида и целта на проекта/опита или научното изследване, за които
ще се използват животни)

Прилагам следните документи:

1. Удостоверение за регистрация на опитната база, издадено от ОДБХ, или представена научна обосновка, че опитите могат да се провеждат извън опитната база (чл. 5, ал. 4).
2. Име, адрес, ЕГН на упълномощеното от собственика или ръководителя на обекта лице, което ще следи за правилното функциониране на оборудването и чистотата в помещенията, за настаняване на животните и тяхното състояние и ще носи цялата отговорност по отношение на грижите за опитните животни и спазването на изискванията за хуманно отношение към тях, и копие от документ за професионалната му квалификация (по чл. 33, т. 1 от наредбата).
3. Имената на лицето/ата, което/които ще провежда/т и/или под чието ръководство ще се провеждат опитите и другите научни изследвания (чл. 41 от наредбата), и копие от документ за неговата/тяхната професионална квалификация.
4. Начин и място на придобиване на животните и допълнителна информация (ако е необходимо) при придобиване на животните при условията на чл. 15, ал. 3 и чл. 37, ал. 2 от наредбата.
5. Списък на биологичните видове (възраст и етап от биологичния цикъл на развитие) и броя животни, които ще се използват, и обосновка на избора им.
6. Информация относно:
 - 6.1. Обосновка за необходимостта от използване на животни в опити.
 - 6.2. Описание на опитите (целесъобразност, материали и методи).
 - 6.3. Планирано използване на анестезия, аналгезия и други обезболяващи методи.
 - 6.4. Допълнителна информация и обосновка при провеждане на опити по чл. 42, ал. 1, т. 2 от наредбата.
 - 6.5. Възможност за провеждане на същия опит с други методи (алтернативи) без използване на опитни животни.
- 6.5а. (нова - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Намаляване, избягване и облекчаване на всички форми на страдание на животните от раждането до смъртта, когато е целесъобразно.
- 6.6. (изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.) Стратегия за опитите или наблюденията и статистически проект, от които да е видно, че избрания опит гарантира използването на най-малкия възможен брой опитни животни, че ще се засегне в най-малка степен неврофизиологичната им чувствителност и ще се сведе до минимум болката, страданието и дистресът и влиянието върху околната среда, когато е целесъобразно, и в същото време от този опит ще се получат удовлетворителни статистически резултати.
- 6.7. Описание дали се предвижда повторно използване на животни в опити и какъв ще е кумулативният ефект от това върху тях и съществува ли възможност за избягване на неоправдано дублиране на опити.

- 6.8. Описание на прилаганите опити върху животни според класификацията за тежест на опитите.
- 6.9. Описание на условията за настаняване, отглеждане и грижи за животни по време на опита.
- 6.10. Посочване на използването на хуманен изход при приключване на опитите за животните (когато са в добро здравословно състояние и не представляват опасност за общественото здраве и околната среда или когато изходът е евтаназия, чрез прилагане на подходящи за биологичния вид методи).
- 6.11. Място и начин на полагане на грижи за животните след приключване на опитите.
7. Копие от документ за платена такса в размер, определен в тарифата по чл. 14, ал. 2 от Закона за ветеринарномедицинската дейност.
8. Разрешително по чл. 49 от Закона за биологичното разнообразие, издадено по реда на наредбата по чл. 51 от същия закон (ако е необходимо).
9. Нетехническо обобщение на проекта:
- а) информация относно целите на проекта, включително прогнозираните вреди и ползи и броя и вида на животните, които ще се използват;
- б) доказателство за спазване на изискването за заместване и намаляване използването на животни в опити и облекчаване на болката и страданието при развъждането, настаняването, грижите за и използването на животните в опити.
10. Разрешение за дейност по чл. 48 от тази наредба.
- Дата, град Подпис и печат:

Приложение № 2 към чл. 15, ал. 2

Списък на опитни животни (породи и раси), които трябва да бъдат специално отглеждани, за използване за опитни и други научни цели (животни, които се развъждат за използване в опити)

1. Мишки.
2. Плъхове.
3. Морски свинчета.
4. Сирийски (златист) хамстер.
5. Китайски хамстер.
6. Монголска песчанка.
7. Зайци.
8. Кучета (*Canis familiaris*).
9. Котки (*Felis catus*).
10. Жаби (*Xenopus (laevis, tropicalis)*, *Rana (temporaria, pipiens)*).
11. Рибка-зебра (*Danio rerio*).

* За точките от 1 до 7 се използват само породи и раси, но не и диви видове.

Приложение № 3 към чл. 21, ал. 1

(Доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.)

Предписания за провеждане на карантина в
обектите за опитни животни

Вид	Дни
Мишка	5-15
Плъх	5-15

Джербил	5-15
Морско свинче	5-15
Сирийски хамстер	5-15
Заек	20-30
Котка	20-30
Куче	20-30

*За останалите видове животни продължителността на карантината се определя от ветеринарния лекар в обекта.

Целите на карантината са:

- а) да защитят другите животни в обекта;
- б) да защитят човека от зоонозна инфекция;
- в) за насърчаване на добрата научна практика.

Приложение № 4 към чл. 22, ал. 1

(Прилага се до 31.12.2016 г., отм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.)

Приложение № 5 към чл. 22, ал. 1

(Изм. - ДВ, бр. 86 от 2014 г., в сила от 17.10.2014 г.)

(Прилага се от 1.01.2017 г.)

Раздел за отделните видове

1. Мишки, плъхове, песчанки (джербили), хамстери и морски свинчета

В тази и следващите таблици за мишки, плъхове, песчанки (джербили), хамстери и морски свинчета под "височина на заграждението" се разбира вертикалното разстояние между пода и тавана на заграждението, като тази височина се прилага за повече от 50 % от минималната подова площ на заграждението преди добавяне на елементи за облагородяване на средата.

При разработване на опити се отчита потенциалният растеж на животните, за да се осигури достатъчно пространство (както е посочено подробно в таблици 1.1 - 1.5) за периода, в който се провежда изследването.

Таблица 1.1

Мишки					
	Телесно тегло (g)	Минимален размер на заграждението (cm ²)	Подова площ на животно (cm ²)	Минимална височина на заграждението (cm)	Дата на прилагане
Настаняване при отглеждане и по време на опити	до 20	330	60	12	1 януари 2017 г.
	над 20 до 25	330	70	12	
	над 25 до 30	330	80	12	
	над 30	330	100	12	
Развъждане		330		12	

		За моногамна двойка без/със роднинство) или три животни (с роднинство). За всяка допълнителна женска с малки се добавят 180 cm ²		
Настаняване при развъждане (*) Размер на заграждението 950 cm ²	по-малко от 20	950	40	12
Размер на заграждението 1500 cm ²	по-малко от 20	1500	30	12

(*) Отбити от кърмене мишки могат да се държат при тази висока гъстота на отглеждане за кратко време след отбиването им до извеждане, но при условие че животните са настанени в по-големи заграждения с подходящо облагородена среда и тези условия за настаняване не предизвикват повишена степен на агресивност, заболяемост или смъртност, стереотипно или друго поведенческо отклонение, отслабване или други физиологични или поведенчески реакции на стрес.

Таблица 1.2

Плъхове					
	Телесно тегло (g)	Минимален размер на заграждението (cm ²)	Подова площ на животно (cm ²)	Минимална височина на заграждението (cm)	Дата на прилагане
Настаняване при отглеждане и по време на опити (*)	до 200	800	200	18	1 януари 2017 г.
	над 200 до 300	800	250	18	
	над 300 до 400	800	350	18	
	над 400 до 600	800	450	18	
	над 600	1500	600	18	
Развъждане		800 Майка с малки. За всяко допълнително животно в зряла възраст, добавено за постоянно в заграждението, се добавят 400 cm ²		18	
Настаняване при развъждане (**) Размер на заграждението 1500 cm ²	до 50	1500	100	18	
	над 50 до 100	1500	125	18	
	над 100 до 150	1500	150	18	
	над 150 до 200	1500	175	18	
Настаняване при развъждане (**) Размер на заграждението 2500 cm ²	до 100	2500	100	18	
	над 100 до 150	2500	125	18	
	над 150 до 200	2500	150	18	
	до 200	2500	150	18	

(*) При дългосрочни проучвания, ако към края на тези проучвания пространството е под допустимото за животински индивид, се отдава приоритет на поддържането на стабилни социални структури.
 (**) Отбити от кърмене плъхове могат да се държат при тази висока гъстота на отглеждане за кратко време след отбиването им до извеждане, но при условие че животните са настанени в по-големи заграждения с подходящо облагородена среда и тези условия за настаняване не предизвикват повишена степен на агресивност, заболяемост или смъртност, стереотипно или друго поведенческо отклонение, отслабване или други физиологични или поведенчески реакции на стрес.

Таблица 1.3

Песчанки (джербили)					
	Телесно тегло (g)	Минимален размер на заграждението (cm ²)	Подова площ на животно (cm ²)	Минимална височина на заграждението (cm)	Дата на прилагане
Настаняване при отглеждане и по време на опити	до 40	1200	150	18	1 януари 2017 г.
	над 40	1200	250	18	
Развъждане		1200 Моногамна двойка или три животни с потомство		18	

Таблица 1.4

Хамстери					
	Телесно тегло (g)	Минимален размер на заграждението (cm ²)	Подова площ на животно (cm ²)	Минимална височина на заграждението (cm)	Дата на прилагане
Настаняване при отглеждане и по време на опити	до 60	800	150	14	1 януари 2017 г.
	над 60 до 100	800	200	14	
	над 100	800	250	14	
Развъждане		800 Майка или моногамна двойка с малки		14	
Настаняване при развъждане (*)	по-малко от 60	1500	100	14	

(*) Отбити от кърмене хамстери могат да се държат при тази висока гъстота на отглеждане за кратко време след отбиването им до извеждане, но при условие че животните са настанени в по-големи заграждения с подходящо облагородена среда и тези условия за настаняване не предизвикват повишена степен на агресивност, заболяемост или смъртност, стереотипно или друго поведенческо отклонение, отслабване или други физиологични или поведенчески реакции на стрес.

Таблица 1.5

Морски свинчета					
	Телесно тегло (g)	Минимален размер на заграждението (cm ²)	Подова площ на животно (cm ²)	Минимална височина на заграждението (cm)	Дата на прилагане
Настаняване при отглеждане	до 200 над 200 до 300	1800 1800	200 350	23 23	1 януари 2017 г.

и по време на опити	над 300 до 450	1800	500	23
	над 450 до 700	2500	700	23
	над 700	2500	900	23
Развъждане		2500 Двойка с малки. За всяка допълнителна женска за развъждане се добавят 1000 cm ²		

2. Зайци

По време на селскостопански научни изследвания, когато целта на проекта налага животните да се държат при условия, сходни на тези за животните, отглеждани във ферми, се изисква това да става, като се спазват изискванията на Наредба № 16 от 2006 г. за защита и хуманно отношение при отглеждане и използване на селскостопански животни (в сила от 1.05.2006 г. - ДВ, бр. 18 от 2006 г.), въвеждаща изискванията на Директива 98/58/ЕО на Съвета от 20 юли 1998 г. относно защита на животни, отглеждани за селскостопански цели.

В границите на заграждението се осигурява издигнато място. Издигнатото място служи на животните за излягане и сядане, както и да се промъкват под него, но не трябва да заема повече от 40 % от подовото пространство. Когато поради научни или ветеринарномедицински причини не може да се използва издигнато място, заграждението е с 33 % по-голямо за един заек и с 60 % по-голямо за два заека. Когато издигнатото място се осигурява на зайци на възраст под 10 седмици, минималният му размер е 55 cm на 25 cm, а височината над пода позволява на животните да го използват.

Таблица 2.1

Зайци на възраст над 10 седмици

Таблица 2.1 следва да се използва както за клетки, така и за кошари. За третия, четвъртия, петия и шестия заек се добавя подова площ от поне 3000 cm² на заек, а за всеки допълнителен заек след шестия се добавят поне по 2500 cm².

Крайно телесно тегло (kg)	Минимална подова площ за едно или две хармонични в социално отношение животни (cm ²)	Минимална височина (cm)	Дата на прилагане
по-малко от 3	3500	45	1 януари 2017 г.
от 3 до 5	4200	45	
над 5	5400	60	

Таблица 2.2

Зайка с малки

Тегло на зайката (kg)	Минимален размер на заграждението (cm ²)	Допълнителна площ за кутии за леговище (cm ²)	Минимална височина (cm)	Дата на прилагане
по-малко от 3	3500	1000	45	1 януари 2017 г.
от 3 до 5	4200	1200	45	
над 5	5400	1400	60	

Таблица 2.3

Зайци на възраст до 10 седмици

Таблица 2.3 следва да се използва както за клетки, така и за кошари.

Възраст	Минимален размер на заграждението (cm ²)	Минимална подова площ на животно (cm ²)	Минимална височина (cm)	Дата на прилагане
отбити, до 7 седмици	4000	800	40	1 януари 2017 г.
от 7 до 10 седмици	4000	1200	40	

Таблица 2.4

Зайци: Оптимални размери за издигнати места в заграждения с размери, посочени в таблица 2.1.

Възраст в седмици	Крайно телесно тегло (kg)	Оптимален размер (cm x cm)	Оптимална височина от пода на заграждението (cm)	Дата на прилагане
над 10	по-малко от 3	55 x 25	25	1 януари 2017 г.
	от 3 до 5	55 x 30	25	
	над 5	60 x 35	30	

3. Котки

Котки не се настаняват самостоятелно за повече от двадесет и четири часа. Котки, които проявяват системна агресивност към други котки, се настаняват самостоятелно, единствено ако не е възможно да се намери подходящ компаньон за тях. За всички индивиди, настанени по двойки или в група, социалният стрес се преценява минимум веднъж седмично. Могат да се настаняват самостоятелно женски с малки, които са на възраст до четири седмици, или женски в двете последни седмици от бременността.

Таблица 3

Котки

Минималното пространство за държане на котка майка с котилото е това за една котка, като се разширява постепенно, така че до четиримесечна възраст котилото да се премести, за да се спазят посочените по-долу изисквания за пространството за котките в зряла възраст.

Местата за хранене и за тоалетна се разполагат на разстояние поне 0,5 метра едно от друго и не се разменят.

	Под (*) (m ²)	Рафтове (m ²)	Височина (m)	Дата на прилагане
Минимум за едно животно в зряла възраст	1,5	0,5	2	1 януари 2017 г.
Допълнение за всяко добавено животно	0,75	0,25		

(*) Подова площ, с изключение на рафтовете.

4. Кучета

Когато е възможно, на кучетата се осигуряват дворове на открито. Кучета не се настаняват самостоятелно за повече от четири часа.

Вътрешното заграждение е не по-малко от 50 % от минималното пространство, с което трябва да разполагат кучетата, както е посочено в таблица 4.1.

Допустимата площ, посочена по-долу, е въз основа на изискванията за кучета порода бийгъл, но за гигантски породи, като санбернар или ирландски вълкодав, се осигурява значително по-голяма допустима площ от посочената в таблица 4.1. За породи, различни от лабораторния бийгъл, допустимата площ се определя след консултации с ветеринарния лекар.

Таблица 4.1

Кучета

Когато са подложени на опити в съответствие с тази наредба, кучета, настанени по двойки или в групи, могат да бъдат ограничавани до половината от общото предоставено пространство (2 m² за куче до 20 kg, 4 m² за куче над 20 kg), ако това разделяне е от основно значение за научните цели. Периодът, за който дадено куче е ограничавано по този начин, не превишава четири часа.

Кърмеща женска с малки разполага с допустима площ, равна на тази за една женска без малки с равностойно тегло. Кошарата за кутретата се проектира така, че женската да може да има достъп до допълнително помещение или до издигнато пространство, което е на разстояние от кутретата.

Тегло (kg)	Минимален размер на заграждението (m ²)	Минимална подова площ за едно или две животни (m ²)	За всяко допълнително животно се добавят минимум (m ²)	Минимална височина (m)	Дата на прилагане
до 20	4	4	2	2	1 януари 2017 г.
над 20	8	8	4	2	

Таблица 4.2

Отбити от кърмене кучета

Тегло на кучето (kg)	Минимален размер на заграждението (m ²)	Минимална подова площ на животно (m ²)	Минимална височина (m)	Дата на прилагане
до 5	4	0,5	2	1 януари 2017 г.
над 5 до 10	4	1,0	2	
над 10 до 15	4	1,5	2	
над 15 до 20	4	2	2	
над 20	8	4	2	

5. Порове

Таблица 5

Порове

	Минимален размер на заграждението (cm ²)	Минимална подова площ на животно (cm ²)	Минимална височина(cm)	Дата на прилагане
Животни до 600 g	4500	1500	50	1 януари 2017 г.
Животни над 600 g	4500	3000	50	
Мъжкар в зряла възраст	6000	6000	50	
Женска с малки	5400	5400	50	

6. Селскостопански животни

По време на селскостопански научни изследвания, когато целта на проекта налага животните да се държат при условия, сходни на тези за животните, отглеждани във ферми, държането им става при спазване най-малко на стандартите съгласно Наредба № 16 от 2006 г. за защита и хуманно отношение при отглеждане и използване на селскостопански животни (в сила от 1.05.2006 г. - ДВ, бр. 18 от 2006 г.), Наредба № 21 от 2005 г. за минималните изисквания за защита и хуманно отношение при отглеждане на свине (в сила от 1.05.2006 г. - обн., ДВ, бр. 5 от 2006 г.; изм., бр. 64 от 2006 г.), Наредба № 14 от 2006 г. за минималните изисквания за защита и хуманно отношение при отглеждане на телета (в сила от 1.05.2006 г. - обн., ДВ, бр. 17 от 2006 г.; изм., бр. 6 от 2007 г.), въвеждащи директиви 98/58/ЕО на Съвета от 20 юли 1998 г. относно защита на животни, отглеждани за селскостопански цели, 91/629/ЕИО на Съвета от 19 ноември 1991 г. относно определяне на минималните стандарти за защита на телета и 91/630/ЕИО на Съвета от 19 ноември 1991 г. относно определяне на минималните стандарти за защита на свинете.

Таблица 6.1

Животни от рода на едрия рогат добитък

Телесно тегло (kg)	Минимален размер на заграждението (m ²)	Минимална подова площ на животно (m ² /животно)	Хранилка за хранене ad libitum на безроги говеда (m/животно)	Хранилка за ограничено хранене на безроги говеда (m/животно)	Дата на прилагане
до 100	2,50	2,30	0,10	0,30	1 януари 2017 г.
над 100 до 200	4,25	3,40	0,15	0,50	
над 200 до 400	6,00	4,80	0,18	0,60	
над 400 до 600	9,00	7,50	0,21	0,70	
над 600 до 800	11,00	8,75	0,24	0,80	
над 800	16,00	10,00	0,30	1,00	

Таблица 6.2

Овце и кози

Телесно тегло (kg)	Минимален размер на заграждението (m ²)	Минимална подова площ на животно (m ² /животно)	Минимална височина на преградата (m)	Хранилка за хранене ad libitum (m/животно)	Хранилка за ограничено хранене (m/животно)	Дата на прилагане
по-малко от 20	1,0	0,7	1,0	0,10	0,25	1 януари 2017 г.
над 20 до 35	1,5	1,0	1,2	0,10	0,30	
над 35 до 60	2,0	1,5	1,2	0,12	0,40	
над 60	3,0	1,8	1,5	0,12	0,50	

Таблица 6.3

Свине и минипрасета

Живо тегло (kg)	Минимален размер на заграждението(*) (m ²)	Минимална подова площ на животно (m ² /животно)	Минимално пространство за лягане на животно (при термонеутрални условия) (m ² /животно)	Дата на прилагане
до 5	2,0	0,20	0,10	1 януари 2017 г.
над 5 до 10	2,0	0,25	0,11	
над 10 до 20	2,0	0,35	0,18	
над 20 до 30	2,0	0,50	0,24	
над 30 до 50	2,0	0,70	0,33	
над 50 до 70	3,0	0,80	0,41	
над 70 до 100	3,0	1,00	0,53	
над 100 до 150	4,0	1,35	0,70	
над 150	5,0	2,50	0,95	
(обикновени) шопари в зряла възраст	7,5		1,30	

(*) Прасета могат да бъдат затваряни в по-малки заграждения за кратки периоди от време, например като се раздели главното заграждение с прегради, когато е обосновано по ветеринарномедицински или изисквани от целта на опита съображения, например когато се изисква отделно консумиране на храна.

Таблица 6.4

Еднокопитни

Най-късата страна на заграждението е минимум 1,5 пъти височината на животното, измерена при холката. Височината на тавана на вътрешното заграждение дава възможност на животните да се изправят в пълен ръст на задните си крака.

Височина на животното при холката (между плешките) (m)	Минимална подова площ на животно (m ² /животно)			Минимална височина на заграждението (m)	Дата на прилагане
	за всяко животно, държано самостоятелно или в група до 3 животни	за всяко животно в група от 4 или повече животни	родилен бокс/кобила с конче		
от 1,00 до 1,40	9,0	6,0	16	3,00	1 януари 2017 г.
над 1,40 до 1,60	12,0	9,0	20	3,00	
над 1,60	16,0	(2 x WH) ² (*)	20	3,00	

(*) За да се гарантира достатъчно пространство, допустимата площ за всяко отделно животно се основава на височината му при холката (WH).

7. Птици

По време на селскостопански научни изследвания, когато целта на проекта налага животните да се държат при условия, сходни на тези за животните, отглеждани във ферми, държането им става при спазване най-малко на изискванията на Наредба № 16 от 2006 г. за защита и хуманно отношение при отглеждане и използване на селскостопански животни (в сила от 1.05.2006 г., ДВ, бр. 18 от 2006 г.), Наредба № 25 от 2005 г. за минималните изисквания за хуманно отношение при отглеждане на кокошки носачки (в сила от 1.05.2006 г. - обн., ДВ, бр. 42 от 2006 г., изм., бр. 29 от 2007 г., бр. 61 от 2008 г., Наредба № 26 от 2008 г.) за определяне на минималните изисквания за хуманно отношение и защита при отглеждане на бройлери (в сила от 15.08.2008 г., ДВ, бр. 72 от 2008 г.), въвеждащи изискванията на директиви 98/58/ЕО на Съвета от 20 юли 1998 г. относно защита на животни, отглеждани за селскостопански цели, 1999/74/ЕО на Съвета от 19 юли 1999 г. за установяване на минимални изисквания за защита на

кокошки-носачки и 2007/43/ЕО на Съвета от 28 юни 2007 г. за определяне на минимални изисквания за защита на пилета, отглеждани за производство на месо.

Таблица 7.1

Домашна кокошка

Когато поради научни съображения не могат да бъдат спазени тези минимални размери на загражденията, продължителността на отделянето на птицата се обосновава от отговорното за опита лице и се определя след консултации с ветеринарен лекар. При подобни обстоятелства птиците могат да се настаняват в по-малки заграждения, оборудвани с подходящи облагородяващи елементи и с минимална подова площ 0,75 m².

Телесна маса (g)	Минимален размер на заграждението (m ²)	Минимална площ на птица (m ²)	Минимална височина (cm)	Минимална дължина на хранилката на една птица (cm)	Дата на прилагане
до 200	1,00	0,025	30	3	1 януари 2017 г.
над 200 до 300	1,00	0,03	30	3	
над 300 до 600	1,00	0,05	40	7	
над 600 до 1200	2,00	0,09	50	15	
над 1200 до 1800	2,00	0,11	75	15	
над 1800 до 2400	2,00	0,13	75	15	
над 2400	2,00	0,21	75	15	

Таблица 7.2

Домашна пуйка

Всички страни на заграждението са дълги поне 1,5 m. Когато поради научни съображения не могат да бъдат спазени тези минимални размери на загражденията, продължителността на отделянето на птицата се обосновава от отговорното за опита лице и се определя след консултации с ветеринарен лекар. При подобни обстоятелства птиците могат да се настаняват в по-малки заграждения, оборудвани с подходящи облагородяващи елементи и с минимална подова площ 0,75 m² и минимална височина 50 cm за птици до 0,6 kg, 75 cm за птици до 4 kg и 100 cm за птици над 4 kg. Те могат да се използват за настаняване на малки групи от птици според изискванията за допустима площ, посочени в таблица 7.2.

Телесна маса (kg)	Минимален размер на заграждението (m ²)	Минимална площ на птица (m ²)	Минимална височина (cm)	Минимална дължина на хранилката на една птица (cm)	Дата на прилагане
до 0,3	2,00	0,13	50	3	1 януари 2017 г.
над 0,3 до 0,6	2,00	0,17	50	7	
над 0,6 до 1	2,00	0,30	100	15	
над 1 до 4	2,00	0,35	100	15	
над 4 до 8	2,00	0,40	100	15	
над 8 до 12	2,00	0,50	150	20	
над 12 до 16	2,00	0,55	150	20	
над 16 до 20	2,00	0,60	150	20	
над 20	3,00	1,00	150	20	

Таблица 7.3

Пъдпъдъци

Телесна маса (kg)	Минимален размер на заграждението (m2)	Минимална площ за настанена в двойка птица (m2)	Минимална височина (cm)	Минимална дължина на хранилката на една птица (cm)	Дата на прилагане
до 150	1,00	0,5	20	4	1 януари 2017 г.
над 150	1,00	0,6	30	4	

Таблица 7.4

Патици и гъски

Когато поради научни съображения не могат да бъдат спазени тези минимални размери на загражденията, продължителността на отделянето на птицата се обосновава от отговорното за опита лице и се определя след консултации с ветеринарен лекар. При подобни обстоятелства птиците могат да се настаняват в по-малки заграждения, оборудвани с подходящи облагородяващи елементи и с минимална подова площ 0,75 m². Те могат да се използват за настаняване на малки групи от птици според изискванията за допустима площ, посочени в таблица 7.4.

Телесна маса (g)	Минимален размер на заграждението (m2)	Пространство на птица (m2) (*)	Минимална височина (cm)	Минимална дължина на хранилката на една птица (cm)	Дата на прилагане
Патици					1 януари 2017 г.
до 300	2,00	0,10	50	10	
над 300 до 1200 (**)	2,00	0,20	200	10	
над 1200 до 3500	2,00	0,25	200	15	
над 3500	2,00	0,50	200	15	
Гъски					
до 500	2,00	0,20	200	10	
над 500 до 2000	2,00	0,33	200	15	
над 2000	2,00	0,50	200	15	
(*) В тази площ се включва водоем с минимална площ 0,5 m ² на 2 m ² заграждение с минимална дълбочина 30 cm. Водоемът може да представлява до 50 % от минималния размер на заграждението.					
(**) Неоперени птици могат да се държат в заграждения с минимална височина 75 cm.					

Таблица 7.5

Патици и гъски: минимални размери на водоемите (*)

	Площ (m2)	Дълбочина (cm)
Патици	0,5	30
Гъски	0,5	от 10 до 30

(*) Размерите на водоемите са за 2 m² заграждение. Водоемът може да представлява до 50 % от минималния размер на заграждението.

Таблица 7.6

Гълъби

Загражденията са дълги и тесни (например 2 m на 1 m), а не квадратни, за да се позволи на птиците да правят кратки полети.

Размер на групата	Минимален размер на заграждението (m ²)	Минимална височина (cm)	Минимална дължина на хранилка за една птица (cm)	Минимална дължина от пръта за една птица (cm)	Дата на прилагане
до 6	2	200	5	30	1 януари 2017 г.
от 7 до 12	3	200	5	30	
за всяка допълнителна птица над 12	0,15				

Таблица 7.7

Петнисти сипки

Загражденията са дълги и тесни (например 2 m на 1 m), за да се позволи на птиците да правят кратки полети. За изследвания, свързани с размножаването им, могат да се настаняват двойки в по-малки заграждения, оборудвани с подходящи облагородяващи елементи, с минимална подова площ 0,5 m² и минимална височина 40 cm. Продължителността на отделянето на птицата се обосновава от отговорното за опита лице и се определя след консултации с ветеринарен персонал.

Размер на групата	Минимален размер на заграждението (m ²)	Минимална височина (cm)	Минимална дължина на хранилка за една птица (cm)	Минимален брой хранилки	Дата на прилагане
до 6	1,0	100	5	2	1 януари 2017 г.
от 7 до 12	1,5	200	5	2	
от 13 до 20	2,0	200		3	
за всяка допълнителна птица над 20	0,05		5	1 на 6 птици	

8. Земноводни

Таблица 8.1

Водни опашати

Дължина на тялото (*) (cm)	Минимална площ водна повърхност (cm ²)	Минимална площ водна повърхност за всяко допълнително животно при групи (cm ²)	Минимална дълбочина на водата (cm)	Дата на прилагане
до 10	262,5	50	13	1 януари 2017 г.
над 10 до 15	525	110	13	

над 15 до 20	875	200	15
над 20 до 30	1837,5	440	15
над 30	3150	800	20

(*) Измерено от муцуната до задния отвор.

Таблица 8.2

Водни жаби (*)

Дължина на тялото (**) (cm)	Минимална площ водна повърхност (cm ²)	Минимална площ водна повърхност за всяко допълнително животно при групи (cm ²)	Минимална дълбочина на водата (cm)	Дата на прилагане
под 6	160	40	6	1 януари 2017 г.
от 6 до 9	300	75	8	
над 9 до 12	600	150	10	
над 12	920	230	12,5	

(*) Тези условия се отнасят до резервоари (т.е. за животновъдство), но не и за резервоари, използвани при естествено чифтосване и свръховулация, поради съображения за ефективност, тъй като последните два опита изискват по-малки и индивидуални резервоари. Изискванията за пространството са определени за животни в зряла възраст; младите животни и поповите лъжички или се изключват, или размерите се изменят на принципа на градирането.

(**) Измерено от муцуната до задния отвор.

Таблица 8.3

Полуводни жаби

Дължина на тялото (*) (cm)	Минимален размер на заграждението (**)(cm ²)	Минимална площ за всяко допълнително животно при групи (cm ²)	Минимална височина на заграждението (***)(cm)	Минимална дълбочина на водата (cm)	Дата на прилагане
до 5,0	1500	200	20	10	1 януари 2017 г.
над 5,0 до 7,5	3500	500	30	10	
над 7,5	4000	700	30	15	

(*) Измерено от муцуната до задния отвор.

(**) Една трета земя, две трети вода, достатъчни за потапяне на животното.

(***) Измерени от повърхността на земните подразделения до вътрешната част на върха на терариума; освен това височината на заграждението се адаптира към вътрешния дизайн.

Таблица 8.4

Полуземни жаби

Дължина на тялото (*) (cm)	Минимален размер на заграждението (**)(cm ²)	Минимална площ за всяко допълнително животно при групи (cm ²)	Минимална височина на заграждението (***)(cm)	Минимална дълбочина на водата (cm)	Дата на прилагане
до 5,0	1500	200	20	10	1 януари 2017 г.
над 5,0 до 7,5	3500	500	30	10	
над 7,5	4000	700	30	15	

(*) Измерено от муцуната до задния отвор.

(**) Две трети земя, една трета вода, достатъчна за потапяне на животното.

(***) Измерени от повърхността на земните подразделения до вътрешната част на върха на терариума; освен това височината на загражденията се адаптира към вътрешния дизайн.

Таблица 8.5

Дървесни жаби

Дължина на тялото (*) (cm)	Минимален размер на заграждението (**) (cm ²)	Минимална площ за всяко допълнително животно при групи (cm ²)	Минимална височина на заграждението (***) (cm)	Дата на прилагане
до 3,0	900	100	30	1 януари 2017 г.
над 3,0	1500	200	30	

(*) Измерено от муцуната до задния отвор.

(**) Две трети земя, една трета вода, достатъчна за потапяне на животното.

(***) Измерени от повърхността на земните подразделения до вътрешната част на върха на терариума; освен това височината на загражденията се адаптира към вътрешния дизайн.

9. Влечуги

Таблица 9.1

Морски костенурки

Дължина на тялото (*) (cm)	Минимална площ водна повърхност (cm ²)	Минимална площ водна повърхност за всяко допълнително животно при групи (cm ²)	Минимална дълбочина на водата (cm)	Дата на прилагане
до 5	600	100	10	1 януари 2017 г.
над 5 до 10	1600	300	15	
над 10 до 15	3500	600	20	
над 15 до 20	6000	1200	30	
над 20 до 30	10000	2000	35	
над 30	20000	5000	40	

(*) Измерена по права линия от лицевия ръб до крайния ръб на черупката.

Таблица 9.2

Земни змии

Дължина на тялото (*) (cm)	Минимална подова площ (cm ²)	Минимална площ за всяко допълнително животно при групи (cm ²)	Минимална височина на заграждението (**) (cm)	Дата на прилагане
до 30	300	150	10	1 януари 2017 г.
над 30 до 40	400	200	12	
над 40 до 50	600	300	15	
над 50 до 75	1200	600	20	
над 75	2500	1200	28	

(*) Измерено от муцуната до опашката.

(**) Измерени от повърхността на земните подразделения до вътрешната част на върха на терариума; освен това височината на загражденията се адаптира към вътрешния дизайн.

10. Риби

10.1. Водоснабдяване и качество на водата

По всяко време се осигурява подходящо водоснабдяване с подходящо качество на водата.

Дебитът на водата в системи с оборотна циркулация или филтрация в рамките на резервоарите трябва да е достатъчен и да гарантира, че качеството на водата се поддържа в приемливи граници. Когато се налага, водата се филтрира или третира, за да се отстранят вредни за рибите вещества. Характеристиките на качеството на водата по всяко време трябва да са такива, че да са в приемливи граници, поддържащи нормална физиологическа активност за всички видове и на всеки етап на развитие. Течението на водата позволява на рибите да плуват свободно и да поддържат нормално поведение. Рибите разполагат с достатъчно време за аклиматизация и за адаптиране към промените в условията, свързани с качеството на водата.

10.2. Кислород, азотни съединения, рН и соленост

Концентрацията на кислород се съобразява с изискванията на всеки отделен вид и на целите, с които се отглежда. При необходимост се осигурява допълнителна аерация на водата в резервоара. Поддържа се ниска концентрация на азотните съединения.

По възможност рН на водата се адаптира към видовете риби и се поддържа на стабилно ниво без резки промени. Солеността се адаптира към изискванията на видовете риби и към жизнения цикъл на рибите. Промените в солеността трябва да се извършват постепенно.

10.3. Температура, осветление, шум

Температурата се поддържа в оптимални граници за отглежданите видове риби и по възможност се поддържа на стабилно ниво. Промените в температурата трябва да се извършват постепенно. Рибите се отглеждат при подходяща за тях смяна светло/тъмно. Нивата на шум се поддържат на минимално равнище и доколкото е възможно, когато има оборудване, работещо шумно или предизвикващо вибрации, като токови генератори или системи за филтрация, то се отделя от съоръженията за отглеждане на риби.

10.4. Гъстота на популацията и обогатяване и облагородяване на околната среда

Гъстотата на популацията се основава на общите нужди на рибите според условията на околната среда, здравето и благоденствието. Рибите трябва да разполагат с достатъчен обем вода, за да могат да плуват нормално и като се вземат предвид техният размер, възрастта им, здравето и методът на хранене. На рибите се осигурява подходящо облагородяване на средата, като убежища или дънен субстрат, освен ако поведенческите характеристики не изискват такива.

10.5. Хранене и манипулации

Рибите се хранят с подходяща за съответния вид храна, с подходящи честота и количество. Особено внимание се обръща при хранене на ларви на риби при превключване от жива към изкуствена храна. С рибите се работи внимателно и манипулациите с тях са колкото се може по-редки.

Приложение № 6 към чл. 28, ал. 4

(Изм. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.)

Разрешени методи за умъртвяване на опитни животни	
Методи за умъртвяване на животни	Животински вид, за който методът е подходящ, и допълнителни изисквания/указания
1	2
1. Свръхдоза анестетик, подходяща за размера и вида животни	Всички животни, като предварително се дава успокоително
2. Проникващ прихванат болт	Големи влечуги Зайци Големи бозайници

3. Въглероден диоксид	Птици Гризачи (без фетални и новородени) Задължително постепенно прилагане
4. Пречупване на гръбначния стълб в областта на врата	Птици, гризачи и зайци до 1kg (на птици над 250 g и на гризачи и зайци над 150 g се дава успокоително)
5. Механичен удар върху черепа	Риби Земноводни Влечуги Гризачи под 1 kg Птици и зайци под 5 kg Новородени кучета, котки, порове и лисици
6. Обезглавяване	Птици под 250 g Гризачи (когато не са възможни други начини)
7. Зашеметяване чрез електрически ток	За приложение при риби, земноводни, птици, зайци, кучета, котки, порове, лисици и големи бозайници се изисква специално оборудване
8. Инертни газове (Ar, N2)	Птици Гризачи Прасета
9. Прострелване със свободно изстрелван куршум с подходящи пушка, пистолет и амуниции	Влечуги Големи бозайници Кучета, котки, порове и лисици (когато не са възможни други начини) Извършва се само от опитни стрелци и при полеви условия

Приложение № 7 към чл. 34, ал. 2, т. 1

Компетентност на персонала, работещ с опитни животни

- Разработващи проекти и опити, извършващи опити върху животни и умъртвяване на животни

- Полагащи грижи за животните

Съдържание на курсовете за обучение на персонала, полагащ грижи за опитните животни или извършващ опити с животни (персонала на ползватели, развъдчици и доставчици)

1. Действащо национално законодателство, свързано с придобиването, отглеждането, грижите и използването на животни за научни цели.

2. Етични норми във връзка с взаимоотношенията между хората и животните, присъщата стойност на живота и аргументи за и против използването на животни за научни цели.

3. Фундаментална биология и биология за отделните видове във връзка с анатомията,

физиологичните характеристики, размножаването, генетиката и генетичните изменения.

4. Поведение, отглеждане и облагородяване на жизнената среда на животните.
5. Методи на манипулация, съобразени с видовете животни, и опити, когато е уместно.
6. Управление на здравето и хигиената на животните.
7. Разпознаване на специфични за видовете дистрес, болка и страдания по отношение на най-разпространените лабораторни видове животни.
8. Анестезия, обезболяващи методи и умъртвяване.
9. Използване на хуманно приключване на опитите.
10. Изисквания за прилагане на принципа на заместване и намаляване използването на животни в опити и облекчаване на болката и страданието при развъждането, настаняването, грижите за и използване на животните в опити.
11. Изработване на опити и проекти според случая.

Приложение № 8 към чл. 43, ал. 2

Класификация за тежест на опитите

Раздел I

Критерии на определяне

При определянето на категорията тежест на опита се взема предвид всяка една интервенция или манипулация с животно в рамките на определен опит. Категорията тежест се определя въз основа на най-тежките последици, които животното има вероятност да изпита след прилагане на всички подходящи техники за облекчаване.

При определянето на категорията тежест на опита се вземат предвид и видът на опита и ред други фактори. Всички тези фактори се разглеждат на индивидуална основа.

Свързаните с опита фактори включват:

- вида манипулация,
- естеството на болката, страданието, дистреса или трайното увреждане, причинени от (всички елементи на) опита, и нейната интензивност, продължителността, честотата и множеството използвани техники,
- кумулативното страдание в рамките на опита,
- възпрепятстване на изразяването на естествено поведение, включително ограничения върху стандартите за настаняване, отглеждане и грижи.

В раздел III са дадени примери за опити, определени за всяка от категориите тежест въз основа на факторите, свързани единствено с вида на опита. Те предоставят първото обозначение на това, коя класификация би била най-подходяща за определен вид опит.

За целите на окончателната класификация за тежест на опита обаче се вземат предвид и следните допълнителни фактори, разглеждани на индивидуална основа:

- видове и генотип,
- зрялост, възраст и пол на животното,
- степен на приученост на животното към опита,
- ако се налага повторно използване на животното, реалната тежест на предишните опити,
- използваните методи за намаляване или премахване на болка, страдание и дистрес, включително облекчаване на условията за настаняване, отглеждане и грижи,
- хуманно приключване на опита.

Раздел II

Примери за различни видове опити, определени за всяка от категориите тежест въз

основа на факторите, свързани единствено с вида на опита

1. Лека:

- а) поставяне на анестезия, освен с единствена цел умъртвяване;
- б) фармакокинетично проучване, при което се поставя една доза и се вземат ограничен брой кръвни проби (общо < 10 % от циркулиращия обем) и не се очаква веществото да причини забележими неблагоприятни последици;
- в) неинвазивно изобразяване на животни (напр. ядрено-магнитен резонанс, MRI) с подходящо успокоително или анестезия;
- г) повърхностни опити, напр. биопсии на ушите и опашката, нехирургическо подкожно имплантиране на минипомпи и транспондери;
- д) прилагане на външни телеметрични уреди, които причиняват само незначителни вреди на животните или незначителна намеса в нормалната им активност и поведение;
- е) прилагане на вещества чрез подкожни, вътремускулни, интраперитонеални пътища, със сонда и интравенозно в повърхностни кръвоносни съдове, като веществото има съвсем леко отражение върху животното и количествата са съобразени с телесната маса и вида на животното;
- ж) индукция на тумори или спонтанни тумори, които не причиняват забележими клинични неблагоприятни последици (напр. малки, подкожни, неинвазивни нодули);
- з) развъждане на генетично изменени животни с очакван резултат - фенотип с леки ефекти;
 - и) изменен хранителен режим, който не отговаря на всички хранителни нужди на животните и се очаква да причини лека клинична аномалност в рамките на проучването;
 - й) краткосрочно (< 24 ч) ограничаване в метаболитни клетки;
 - к) проучвания, свързани с краткосрочно лишаване от социални партньори, самостоятелно настаняване в клетка на възрастни плъхове или мишки от социален тип;
 - л) модели, които излагат животните на вредни стимули, които за кратко са свързани с лека болка, страдание или дистрес и които животното може успешно да избегне;
 - м) комбинация от или натрупване на следните примери може да доведе до класификация тип "лека":
 - оценка на телесния състав чрез неинвазивни мерки и с минимално ограничение;
 - наблюдение на ЕКГ с неинвазивни техники при минимално или никакво ограничение на приучените животни;
 - прилагане на външни телеметрични уреди, които не се очаква да причинят вреда на социално адаптирани животни и не пречат на нормалната активност и поведение;
 - развъждане на генетично изменени животни, които не се очаква да проявят клинично забележим неблагоприятен фенотип;
 - добавяне на инертни маркери в хранителния режим, за да се проследи процесът на храносмилане;
 - отнемане на храна за < 24 ч при възрастните плъхове;
 - извеждане на открито.

2. Средна:

- а) честото прилагане на вещества за тестване, които предизвикват средни клинични последици, и вземането на кръвни проби (> 10 % от циркулиращия обем) при животното в съзнание в рамките на няколко дни без замяна на обема;
- б) проучвания за установяване на доза, предизвикваща остри последици, тестове за хронична токсичност/карциногенност без летален край;
- в) хирургия с прилагане на обща анестезия и подходяща аналгезия, свързано с постхирургическа болка, страдание или влошаване на общото състояние; примери за това са: торакотомия, краниотомия, лапаротомия, орхидектомия, лимфаденектомия, тиреоидна хирургия, ортопедична хирургия с ефективно стабилизиране и третиране на раната, трансплантация на

органи с ефективно управление на отхвърлянето, хирургическо имплантиране на катетри или биометрични уреди (напр. телеметрични предаватели, минипомпи и др.);

г) модели на индукция на тумори или спонтанни тумори, които се очаква да предизвикат средна болка или дистрес или средна степен на нарушаване на нормалното поведение;

д) облъчване или химиотерапия със сублетална доза или с летална доза, но с възстановяване на имунната система; очакваните неблагоприятни последици биха били от леки до средни, с кратка продължителност (< 5 дни);

е) развъждане на генетично изменени животни с очакван резултат - фенотип със средни ефекти;

ж) създаване на генетично изменени животни посредством хирургически опити;

з) използване на метаболитни клетки, включващи средно ограничение на движението за дълъг период от време (до 5 дни);

и) проучвания с изменен хранителен режим, който не отговаря на всички хранителни нужди на животните и се очаква да причини средна клинична аномалност в рамките на проучването;

й) отнемане на храна за 48 часа при възрастните плъхове;

к) подбуждане на реакции към бягство и избягване, при които животното не е в състояние да избяга или да избегне стимула и се очаква това да причини среден дистрес.

3. Тежка:

а) тестване на токсичност, при което крайният етап на опита е смърт или се очакват смъртни случаи и се предизвикват остри патофизиологични състояния; така например изпитвания за остра токсичност при една доза (вж. ръководството на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (OECD) относно изпитванията);

б) изпитване на уред, чиято неизправност може да причини силна болка, дистрес или смърт на животното (например уреди, подпомагащи сърдечната дейност);

в) изпитване на безопасност и ефикасност на ваксина, което се характеризира с трайно влошаване на състоянието на животното, прогресивна болест, водеща до смърт, свързано с дълготрайна средна болка, дистрес или страдание;

г) облъчване или химиотерапия с летална доза без възстановяване на имунната система или възстановяване с предизвикване на GvHD;

д) състояния с индукция на тумори или със спонтанни тумори, които се очаква да предизвикат прогресивна смъртоносна болест, свързани с дълготрайна средна болка, дистрес или страдание; така например тумори, причиняващи кахексия, инвазивни тумори на костите, тумори, водещи до метастатично разпространение, и тумори, които преминават в язва;

е) хирургически и други интервенции при животни с прилагане на обща анестезия, които се очаква да доведат до силна или трайна средна следоперативна болка, страдание или дистрес или силно и трайно влошаване на общото състояние на животните; предизвикване на помощни хирургически остеотомии с цел достъп до конкретна област (фрактури), торакотомия без подходяща аналгезия или травма с цел предизвикване на полиорганна недостатъчност;

ж) трансплантация на органи, при които отхвърлянето на органа може да доведе до силен дистрес или влошаване на общото състояние на животните (напр. ксенотрансплантация);

з) развъждане на животни с генетични увреждания, които се очаква да изпитат силно и трайно влошаване на общото състояние, например болестта на Хънтингтън, мускулна дистрофия, хронични рецидивиращи форми на неврит;

и) използване на метаболитни клетки, включващи сериозно ограничение на движението за дълъг период от време;

й) неизбежен електрошок (напр. за предизвикване на приучена безпомощност);

к) пълно изолиране за продължителни периоди на социални видове, напр. кучета;

л) имобилизационен стрес с цел предизвикване на гастритна язва или сърдечна

недостатъчност при плъхове;

м) принудително плуване или тестове с упражнения, водещи до изтощение като краен етап на опита.

Приложение № 9 към чл. 51, ал. 3, т. 2

(Изм. и доп. - ДВ, бр. 9 от 2024 г., в сила от 30.01.2024 г.)

Предписания за стайна температура (животни, отглеждани в клетки, кошари или обори)

Вид на животните	Оптимална температура в °C
Мишки Плъхове Хамстери Песчанки (Gerbillinae) Морски свинчета	20-24
Зайци Котки Кучета	15-21
Порови (Mustellidae) Птици Гълъби Свине Кози Овце	10-24

* За останалите видове животни предписанията за стайна температура се определят от ветеринарния лекар в обекта.

Температурите в таблицата се прилагат за възрастни здрави животни.

За новородени, млади или животни без козина стайната температура може да бъде по-висока от посочената според преценката на ветеринарния лекар.

Температурата на помещенията трябва да бъде регулирана в съответствие с възможните промени в термичната регулация на животните, която може да се дължи на специални физиологични условия или на резултата от опита.

В съответствие с климатичните условия, преобладаващи в различните региони на Република България, може да се осигури вентилационна система, която има капацитет едновременно да топли и охлажда доставения въздух.

В обектите, в които се извършват опити с животни, може да се извършва по-прецизен температурен контрол в помещенията за обитаване.